МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему «Пояснювальна журналістика і зоозахисна тематика в онлайн-медіа»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 6.0611-1ж
спеціальності С7 журналістика
освітньої програми «Журналістика»
Нечипуренко Є. П.
Керівниця: к. соц. ком., доц. *Чабаненко М. В.*
Рецензентка: к. філол. н., доц. *Романюк Н. В.*

Запоріжжя 2025

ЗМІСТ

Реферат……..... 3
Завдання……... 4
Вступ……..... 6
Розділ 1. Висвітлення зоозахисної тематики в онлайн-медіа засобами пояснювальної журналістики…….……...……... 8
Розділ 2. Супровідна записка до творчого проєкту……..... 24
2.1. Опис та обґрунтування творчого проєкту…….….. 24
2.2. Опис цільової аудиторії та особливостей просування продукту… 27
2.3. Формально-змістові характеристики проєкту……..…..... 29
2.4. Особливості оформлення проєкту……...…….. 32
2.5. Технічні і програмні засоби……..……..……... 34
2.6. Зв’язок із творчим доробком (портфоліо)……..….. 35
Висновки…… 37
Список використаної літератури…….……..... 39
Додаток А. Ілюстративний матеріал……..……..... 41
Додаток Б. Список матеріалів портфоліо……..... 49
Додаток В. Наукова публікація, сертифікат……...……..... 51
Декларація академічної доброчесності……...……... 55
Abstract…… 56

РЕФЕРАТ

Назва теми: Пояснювальна журналістика і зоозахисна тематика в онлайн-медіа.

Обсяг основної частини роботи: 33 сторінки.

Кількість використаних джерел – 17.

Мета роботи – створити низку власних матеріалів про тварин в межах заоозахисної тематики та пояснювальної журналістики й опублікувати їх онлайн.

Для досягнення мети дослідження ми виконали такі **завдання**:

1) розглянути та узагальнити наукові праці, спрямовані на вивчення особливостей пояснювальної журналістики та тематичної онлайн-журналістики;

2) дослідити зразки пояснювальної журналістики, а також приклади онлайн-публікацій на заоозахисну тематику в різних інтернет-виданнях;

3) створити власні тематичні матеріали у стилі пояснювальної журналістики про тварин і поширити їх в інтернеті.

Об'єкт дослідження: інтернет-публікації, створені у руслі пояснювальної журналістики і присвячені зоозахисній темі.

Предмет дослідження: особливості підготовки відповідних журналістських матеріалів, призначених для поширення саме в онлайн-медіа.

Формально-змістові характеристики проєкту. Творчим проєктом є контент на зоозахисну тематику, виготовлений у стилі пояснювальної журналістики і з застосуванням мультимедіа. Це чотири великі текстові публікації на сайті інтернет-журналу про тварин «Зоослово» з доповненнями у вигляді фото, малюнків, інфографіки й аудіоподкасту. Виконаний проєкт засвідчує особливості підготовки тематичних матеріалів для поширення онлайн та має на меті продемонструвати переваги новітнього цифрового середовища.

Ключові слова: онлайн-медіа, тематична журналістика, зоозахисна тематика, пояснювальна журналістика.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет журналістики
Кафедра журналістики
Рівень вищої освіти – бакалавр
Спеціальність С7 журналістика
Освітня програма «Журналістика»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Чернявська Л. В.

«27» травня 2025 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА СТУДЕНТЦІ
Нечипуренко Єлизаветі Павлівні

1. Тема роботи – «Пояснювальна журналістика і зоозахисна тематика в онлайн-медіа» («Explanatory Journalism and Animal Protection Topics in Online Media»), керівник роботи – к. соц. ком., доц. Чабаненко Мирослава Вікторівна, затверджені наказом ЗНУ №1781-С від 07.11.2024 р.

2. Строк подання студентом роботи – 05.06.2025 р.

3. Вихідні дані до роботи – праці таких дослідників: українські – В. Балдинюк, О. Горчинська, В. Ейсмунт, С. Кравчук, А. Прокопенко, Я. Радченко, В. Рихліцький, В. Савченко, зарубіжні – П. Бєлік, Дж. Ванкін, Й. Вішньовський, Е. Лефгрен, Т. Манн.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) розглянути та узагальнити наукові праці, спрямовані на вивчення особливостей пояснювальної журналістики та тематичної онлайн-журналістики; 2) дослідити зразки пояснювальної журналістики, а також приклади онлайн-публікацій на заоозахисну тематику в різних інтернет-виданнях; 3) створити власні тематичні матеріали у стилі пояснювальної журналістики про тварин і поширити їх в інтернеті.

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Завдання видав (дата і підпис)	Завдання прийняв (підпис)
Вступ	Чабаненко М. В., доц.	12.02.25 р.	
1 розділ	Чабаненко М. В., доц.	25.02.25 р.	
2 розділ	Чабаненко М. В., доц.	27.03.25 р.	
Висновки і додатки	Чабаненко М. В., доц.	25.04.25 р.	

6. Дата видачі завдання – 20 січня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Скласти графік виконання роботи, визначити мету, завдання, об’єкт, предмет дослідження.	02.02.25 р.	Виконано
2	Написати попередній варіант вступу і змісту. Дібрати наукову літературу, визначити емпіричні джерела.	22.03.25 р.	Виконано
3	Опрацювати літературу, написати теоретичну частину, оформити список літератури.	14.03.25 р.	Виконано
4	Доробити творчий проєкт, скласти його опис та обґрунтування.	24.04.25 р.	Виконано
5	Сформувати список творчого доробку, написати всі інші підрозділи практичної частини.	12.05.25 р.	Виконано
6	Написати висновки і остаточний варіант вступу.	20.05.25 р.	Виконано
7	Оформити всі додатки, пройти передзахист.	26.05.25 р.	Виконано
8	Пройти рецензування. Здати роботу на нормоконтроль.	29.05.25 р.	Виконано
9	Виправити недоліки оформлення і здати роботу на кафедру.	05.06.25 р.	Виконано

Студент _____ Є. П. Нечипуренко

Керівник роботи _____ М. В. Чабаненко

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ М. В. Чабаненко

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах цифровізації одним із важливих напрямів професійної діяльності медійника стала так звана пояснювальна журналістика, націлена на роз'яснення різноманітних тем, цікавих для широкої аудиторії. В онлайн-середовищі цей напрям, як і всі ніші, спирається на застосування мультимедійності, гіпертекстуальності, інтерактивності та персоналізованого підходу до подачі матеріалів, що сприяє поліпшенню сприйняття інформації, розширенню аудиторії, активізації інтерактивного спілкування тощо. Особливого значення прийоми пояснювальної журналістики набувають при висвітленні теми захисту тварин – складної і часто чутливої, яка потребує фактологічної точності й етичного балансу. Онлайн-медіа, звертаючись до цієї теми, не лише інформують суспільство, а й формують ставлення людей до тварин, просуваючи гуманістичні цінності.

Сучасне цифрове середовище кардинально змінює підходи до створення та поширення журналістського контенту. Цифрові платформи, соціальні мережі, інтерактивні інструменти, мультимедіа, кросмедійність змінюють не лише формат, а й філософію сучасної журналістики. Це створює потребу в дослідженні нових журналістських практик, зокрема щодо висвітлення теми захисту тварин, яка поєднує соціальну відповідальність і просвітницьку місію медіа. Саме це й обумовлює актуальність нашого дипломного проєкту.

Мета роботи – створити низку власних матеріалів про тварин в межах заоозахисної тематики та пояснювальної журналістики й опублікувати їх онлайн.

Для досягнення мети дослідження ми виконали такі *завдання*:

1) розглянути та узагальнити наукові праці, спрямовані на вивчення особливостей пояснювальної журналістики та тематичної онлайн-журналістики;

2) дослідити зразки пояснювальної журналістики, а також приклади онлайн-публікацій на заоозахисну тематику в різних інтернет-виданнях;

3) створити власні тематичні матеріали у стилі пояснювальної журналістики про тварин і поширити їх в інтернеті.

Об'єкт дослідження: інтернет-публікації, створені у руслі пояснювальної журналістики і присвячені зоозахисній темі.

Предмет дослідження: особливості підготовки відповідних журналістських матеріалів, призначених для поширення саме в онлайн-медіа.

Основні положення і висновки дослідження були частково апробовані в тезах наукової конференції:

Нечипуренко Є. Забезпечення нетравматичної комунікації при висвітленні чутливих тем. *Журналістика миру під час війни: потенціал і можливості* : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [відповідальний редактор В. А. Ковпак]. Запоріжжя : ЗНУ, факультет журналістики, 2024. С. 202–206.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається з реферату, вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури, додатків. Обсяг основної частини роботи – 33 сторінки. Список використаної літератури включає 17 найменувань (викладених на 2 сторінках).

РОЗДІЛ 1
ВИСВІТЛЕННЯ ЗООЗАХИСНОЇ ТЕМАТИКИ В ОНЛАЙН-МЕДІА ЗАСОБАМИ ПОЯСНЮВАЛЬНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

У світі, де щохвилини з'являється нове повідомлення, звичайним людям складно орієнтуватися в інформаційному потоці, непросто відстежувати, як розгортаються події, до чого вони призводять і що означають для суспільства. *Пояснювальна журналістика* призначена саме для того, щоб допомагати аудиторії краще зрозуміти найрізноманітніші події або явища дійсності – від буденних до дуже серйозних. Причому в наш час – у цифрову епоху – «пояснювальна журналістика переживає відродження», – стверджує Е. Лефгрен [15], надаючи їй ось таке визначення: «це журналістика, яка прагне надати ширший контекст, ніж ви отримали б зі стандартної новинної публікації, щоб допомогти аудиторії зрозуміти та осмислити тему» [15].

Вперше цей напрям журналізму став актуальним у 80-х рр. минулого століття, коли була запроваджена відповідна категорія для претендентів на Пулітцерівську премію. Тоді Джон Франклін, журналіст газети «Baltimore Evening Sun» став першим переможцем, його нагородили за матеріал «Ті, хто виправляє розум», присвячений молекулярній психіатрії. У 10-х рр. цього століття почалося відродження пояснювальної журналістики, яке триває і по сьогодні. Вважається, що частково це є відповіддю на зростання дезінформації в інтернеті [15].

Принципи концепції пояснювальної журналістики були коротко сформульовані Р. Кларком в 1984 р., який зокрема зауважував, що авторам, які бажають працювати в цьому напрямі, слід писати, апелюючи до широкої аудиторії та використовуючи графіку та зрозумілі всім аналогії [14].

Це явище з певних причин «залишалося здебільшого невикористаним протягом багатьох років, поки раптовий прихід сучасної інформаційної ери не змусив авторів медіаконтенту переосмислити його та знайти ефективні інструменти комунікації» [14]. В результаті набула нового виміру в

медіапросторі журналістика даних – отже, пояснювальну журналістику можна вважати, якоюсь мірою, її відгалуженням.

Безперечною перевагою цього напряму є те, що він протидіє брехні, часто запобігає появі фейків, надаючи точну інформацію до того, як вона буде свідомо перекручена маніпуляторами. Наприклад, у період, коли лютувала пандемія коронавірусу, пояснювальні матеріали на цю тему користувалися великим попитом, а тому виявилися дуже корисним засобом для залучення й утримання аудиторії. Крім того, як підкреслює Е. Лефгрен, матеріали, створені в стилі роз'яснення тих чи інших питань, «також допомагають уповільнити швидкий темп сучасної журналістики та є потенційним вічнозеленим джерелом монетизації з низькими зусиллями та високим рівнем впливу для видавців», тож не дивно, що вони такі популярні [15]. Пояснювальна журналістика охоплює найширшу тематику (практично без обмежень) і може приймати багато форм. Це може бути інформаційний блок, інфографіка, серія відео або серія статей, стаття у відповідь на певне запитання читача тощо. Це одна з причин, чому онлайн-середовище помітно сприяє розвитку пояснювальної журналістики.

«Інтернет став середовищем, яке невдовзі після своєї появи та за сукупністю обставин кардинально змінило розуміння західним суспільством роботи та природи журналістики», – зазначають П. Бєлік і Й. Вішньовський, вказуючи на те, що пояснювальна журналістика становить «нову форму створення журналістського вираження», через яку проявляється популярність інтернет-журналістики. Водночас ці дослідники слушно зауважують, що журналістика (будь-якого спрямування) взагалі завжди була й буде пояснювальною за своєю суттю [14].

У житті нашого сучасника пояснювальна журналістика відіграє надзвичайно важливу роль, оскільки «глибоко розглядає політичні питання, судові процеси, інституції в демократичному суспільстві, а також, завдяки ґрунтовним поясненням, ставить під сумнів міфи та занепокоєння щодо супутніх проблем, таких як імміграція, тероризм та інші проблеми, що привертають увагу аудиторії» [14]. Вважається, що журналістика даних – це прерогатива

високопрофесійних і престижних ЗМІ, таких як «The Guardian» чи «The New York Times», але на місцевому та регіональному рівнях нині з'являється дедалі більше порівняно невеликих медійних команд, які займаються журналістикою даних. «Це явище можна спостерігати завдяки самій існуванню пояснювальних та аналітичних сайтів журналістики даних, які базуються переважно на роботі з даними», – розповідають П. Бєлік і Й. Вішньовський, називаючи для прикладу медіакомпанії «Vox», «FiveThirtyEight» і «Quartz» [14].

Відродження пояснювальної журналістики частково обумовлено тим, що громадськості сьогодні «потрібно більше видів інформації та більше способів комунікації, ніж просто прямі фактичні повідомлення» [14]. З огляду появу та поширення інтернету, медіа постійно розвиваються. Однак змінюються не лише медіа, а й способи сприйняття аудиторією медіапродукту. Скажімо, «Vox Media» – одне з тих онлайн-медіа, які допомогли виявити нові тенденції. Це медіа зосереджується не на класичній формі журналістики – інформаційній, а саме на пояснювальній. «За допомогою графіків, анімації чи інфографіки вони представляють аудиторії складні теми у доступному, зрозумілому та простому способі» [14]. Скажімо, «Vox Media» (рис. А.1) робить наголос не на висвітленні подій, а на їх поясненні, в такий спосіб намагаючись підійти до складних подій «більш доступним способом». Наприклад, це стосується висвітлення тривалого збройного конфлікту між Україною та Росією. Такий підхід є дуже зручним для читачів, які не стежили за питанням з самого початку. Отже, мета пояснювальної журналістики – «зробити складні теми доступними, надаючи важливу інформацію в чіткому контексті» [14].

Є й інші причини зростання популярності пояснювальної журналістики. В умовах інформаційного перевантаження вона стала інструментом «простого та точного висвітлення складного та інформаційно місткого контенту» [14].

У цьому сенсі цікавими є міркування Дж. Ванкіна, який пише: «Кабельне телебачення, розмовне радіо, інтернет та його породження соціальні мережі створили середовище тотального, безперервного інформування. Однак це нове, гіпермедійно перенасичене суспільство не створило середовища розуміння. Як

нам інтелектуально та емоційно обробляти цей нескінченний водоспад новин? Немає жодних путівників» [17]. І продовжує: вся інформація у світі марна, якщо люди не здатні її осмислювати. Потік дезінформації та просто нісенітниць охопив суспільство, підживлюваний інтернетом та рештою ЗМІ, які без упину про щось повідомляють. У такій ситуації один із видів журналістики, який набув певної популярності нещодавно, намагається сприяти розумінню, не просто повідомляючи новини, а й пояснюючи їх. Це те, що називається «пояснювальною журналістикою» [17].

«Інформаційне перевантаження створило відчайдушну потребу в розумінні, пояснювальна журналістика виникла, щоб задовольнити цей попит», – підсумовує Дж. Ванкін [17]. Якщо інші форми журналістики «можуть здаватися дошками оголошень, де публікуються факти один за одним, не зважаючи на те, що все це означає», пояснювальні матеріали подають різні тонкощі – історію, причину, наслідок події, а також те, що вона означає для читача і суспільства в цілому [17].

Попри схвальні відгуки, знаходяться й критики цього напряму, які вказують на те, що роль пояснювальної журналістики перебільшують. Вона вимагає від автора глибокого занурення в одну тему і це плюс, однак є теми, які просто неможливо розкрити повністю. «Проте пояснювальна журналістика й не повинна описувати всі явища по події. Вона покликана доступно пояснити складні речі, яких вимагає аудиторія» [3].

Пояснювальна журналістика намагається надавати необхідний контекст безперервному потоку новин і для цього працює з великими масивами відповідної інформації, при цьому результат буває представлений громадськості в доступному форматі, легкому для споживання. Це стало можливим саме завдяки новим технологіям. Пояснювальна журналістика базується на фактах і багата на дані, але не боїться висувати аргументи, що випливають з доказів, навіть ризикуючи бути звинуваченою у прийнятті однієї зі сторін, – зазначає Т. Манн [16]. «Вона прагне розгадати таємниці політики та політичного життя за

допомогою історичного та емпіричного контексту та відкрито і чесно говорити про ставки та рушійні сили нашого суспільного життя» [16].

Щодо сприяння інтернету відродженню пояснювальної журналістики, важливим є ще такий чинник. Традиційні друковані, та навіть телевізійні новини, мають тон, який сприймається як надто авторитетний – «ніби факти, викладені в газетах або гучними телеведучими, викарбувані на кам'яних табличках»; тоді як більш розмовний, неформальний тон, властивий онлайн-виданням, «зробив цифровий простір затишним домом для пояснювальної журналістики» [17]. Іншими словами, інформаційний простір інтернету загалом більш дружній до аудиторії, простіший, тому саме в ньому люди схильні шукати тлумачення того, що не відразу розуміють, прочитавши газету чи подивившись телевізор. Інтернет-журналісти відповідають на попит, який утворюється закономірно.

Українські дослідники надають цьому напряму виробництва медіапродукту свої визначення, але вони в основі є аналогічними. Наприклад В. Ейсмунт пише: «Пояснювальна журналістика – це форма подачі журналістського матеріалу, який складається з тексту, візуальних та аудіо елементів та виконує пояснювальну функцію» [3].

А ось визначення, яке подає Я. Радченко: «Пояснювальна журналістика – це жанр медіаконтенту, який зорієнтований на детальне роз’яснення складних соціальних, політичних і економічних явищ через контекстуалізацію та аналітичне осмислення. В умовах впровадження цифрових технологій, цей напрям набуває особливої ваги, адже сучасні медіа стикаються з необхідністю постійно підтримувати увагу великої кількості людей, яка схильна до поверхневого споживання інформації» [11, с. 55].

«Якщо в класичному розумінні журналістика має відповідати на п'ять питань, які також називаються як 5W: Who, When, What, Why, Where (хто, що, коли, де, чому), то для пояснювальної журналістики головне питання – чому?», – стверджує О. Горчинська [2].

Важливою особливістю пояснювальної журналістики є використання риторики, що підсилює її здатність доступно та переконливо роз’яснювати

складні процеси, активізувати увагу авдиторії та забезпечити краще сприйняття інформації. Вкрай актуальним стає питання балансу між словесним і візуальним, аби уникнути надмірної спрощеності та зберегти глибину змісту й аналітичність подачі матеріалів.

Серед тенденцій сучасної журналістики дослідники називають «одночасне існування медіа на різних платформах, інтерактивність і мультимедійність контенту медіа, орієнтацію на запити читача, який бере участь у виробленні медіаконтенту» [9]. Тож особливість пояснювальної журналістики саме в цифрових медіа полягає у взаємодії з аудиторією через інтерактивність, мультимедійні формати, залучення широкої палітри цифрових інструментів. Вона покликана спростити розуміння складних питань і тому залучає для цього всі можливі способи.

«Соціальні мережі – це вже давно не платформа для розваг, знайомств та несерйозного контенту. Це складна система, яка дозволяє транслювати меседжі з будь-якої точки планети у режимі онлайн» [2]. В цифровому просторі засоби масової інформації обов’язково враховують специфіку соціальних платформ, адаптуючи контент, зокрема, до вподобань користувачів. Цим обумовлено використання коротких інформаційних блоків, відеороликів та простих медіа. Сучасні медіа активно інтегрують новітні цифрові технології, такі як: віртуальна реальність, мультимедійний сторітелінг, інтерактивні формати.

Мультимедійні технології можна, зокрема, побачити в пізнавальних та документальних проєктах, що популяризують знання про природу й культуру, різні суспільства світу. Наприклад, вагомий внесок у популяризацію пояснювальної журналістики, зокрема на платформі Youtube, роблять документальні серіали про дику природу та навколишнє середовище, такі як «Наша планета» (Netflix) та «Життя» (BBC), що завдяки якісній візуалізації та чітким поясненням формують у глядачів свідоме ставлення до екологічних питань і природи загалом [4, с. 79-80].

Пояснювальна журналістика, зокрема, може надавати глибоке розуміння *загальних моральних аспектів взаємодії людини з природою*. Використовуючи

аналітичний підхід та контекстуалізацію, журналісти можуть ефективно висвітлювати питання екологічної етики, прав тварин та гуманного поводження з ними. Одним із ключових джерел для розуміння самими журналістами цих питань може слугувати методичний посібник «Екологічна етика та гуманне ставлення до тварин і рослин», підготовлений київським еколого-культурним центром. У ньому детально розглядаються історія екологічної етики, взаємовідносини між людиною і тваринами, основні біологічні та фізіологічні потреби тварин, а також етичні принципи ставлення до природи [4].

Особлива увага в журналістських матеріалах звертається на випадки жорстокого поводження з тваринами у побуті, у цирковій сфері, зоопарках, притулках та на вулиці. Завдання журналіста у цьому контексті полягає у створенні структурованого, де-факто підтвердженого матеріалу, що пояснює суть проблеми, її масштаби, наслідки і можливі рішення.

В останні роки побільшало матеріалів, які засвідчують страждання тварин через війну. Низку типових новин про це можна знайти на сайті інформаційного агентства «Укрінформ» (ukrinform.ua). Наприклади: «У передмісті Одеси через дронову атаку постраждав розплідник собак» за 23.04.25 р., «Десятки корів загинули: прокуратура показала наслідки удару «Шахедів» по фермі на Харківщині» 28.04.25 р. Онлайн-медіа «Заборона» (zaborona.com) не обмежуються лише фактом події, а пропонують читачеві глибше розуміння причин і системних прогалин, які призводять до повторюваності таких випадків. Таким є спецпроєкт під назвою «Безпритульні та свійські тварини: як вони живуть під час війни і хто ті неймовірні люди, що піклуються про них» (21.12.23 р.), який містить інтерв'ю із зоозахисницями, фоторепортаж із ретрит-ферми та інше[1].

Важливим складником пояснювальної журналістики на тему захисту тварин є аналіз діяльності зоозахисних організацій. У матеріалах про це зазвичай подається історія створення організації, її принципи роботи, масштаби

[1] https://zaborona.com/shho-vidbuvayetsya-z-tvarynamy-svijskymy-ta-bezprytulnymy-v-ukrayini/

діяльності, статистика врятованих тварин, джерела фінансування тощо. Це дає можливість не просто розповісти, що хтось когось рятує, а продемонструвати, як саме працює система громадського захисту тварин і чому вона потребує уваги суспільства та підтримки. Сучасні онлайн-видання та блоги дедалі частіше використовують інтерв'ю, інфографіку, серії дописів у форматі «запитання-відповідь» або коротких відео, щоб зробити цю інформацію максимально привабливою і зручною для сприйняття.

Окремий напрям, у якому пояснювальна журналістика проявляє себе особливо ефективно, – тлумачення законодавчих ініціатив. Прикладом є законопроєкт №11328, який викликав жваву дискусію у медіа та серед громадськості, що передбачає «обмеження використання тварин у розважальній індустрії та рекламі, а також створення системи освітніх програм для населення з питань гуманного поводження з тваринами» [10]. Журналісти, які працюють у цьому напрямі, можуть пояснити, які саме зміни передбачає законопроєкт, чому вони важливі, яку проблему намагаються вирішити, які нові вимоги вводяться для власників тварин, рекламодавців та медіа. Такі публікації відіграють роль медіатора між законодавцем та громадянами, забезпечуючи усвідомлене сприйняття ініціативи.

Особливу цінність у такому процесі має співпраця журналістів з експертами – юристами, зоозахисниками, ветеринарами. У форматі пояснювального матеріалу це дозволяє подавати інформацію під різними кутами зору: правового, етичного, біологічного. Такий підхід формує відповідальне ставлення суспільства до тварин не через емоційний тиск, а через аргументи.

У сучасному світі глобальні екологічні проблеми, зростання громадської свідомості щодо прав тварин стимулюють медіа до активного висвітлення цих та інших подібних питань. Одним із провідних трендів при цьому є використання сторітелінгу. Розповіді про конкретних тварин, їхнє життя до і після порятунку, участь волонтерів та зоозахисників створюють емоційний зв'язок з аудиторією. Як зазначає С. Кравчук: «Зоозахисний сторітелінг є формою журналістського

контенту, яка поєднує інформативність і емоційність, що дозволяє не лише привертати увагу, а й формувати етичне ставлення до тварин» [6, с. 35].

Зростаючу роль у зоозахисній журналістиці відіграє фотожурналістика. Як вказувала Н. Череповська, візуальний контент має здатність створювати необхідну внутрішню комунікацію через зорові образи, які впливають на підсвідомість глядача. Це забезпечується завдяки принципам техногенності, комунікативності та психологічності сприйняття, які «охоплюють декілька внутрішніх планів суб'єкта-глядача, пов'язаних з візуальним сприйняттям медіа» [6, с. 14].

У контексті висвітлення теми захисту тварин такі візуальні механізми особливо ефективні, адже дозволяють глядачеві не лише отримати інформацію, але й емоційно відчути проблему, що сприяє формуванню емпатії та мотивації до дій. Зображення з притулків, операцій із порятунку, процесу одужання тварин використовуються в соціальних мережах, на новинних платформах і блогах. Завдяки високій візуальній насиченості такі матеріали легко поширюються в цифровому середовищі. Онлайн-медіа активно використовують соціальні мережі в ролі способу для просування тематики дбайливого ставлення до тварин. Популярні організації, такі як «Uanimals», «Happy paw» та «Лапа допомоги», мають офіційні акаунти в Instagram, Facebook, Tik-Tok, де щоденно публікують інформацію про врятованих тварин, їх потреб, а також матеріали про важливість стерилізації, вакцинації та гуманного поводження. Такі сторінки часто використовують формати відеоісторій, reels. Вказані сторінки в соцмережах слугують важливими джерелами інформації для журналістів.

В умовах жорсткої конкуренції онлайн-медіа стикаються з низкою викликів. Пояснювальна журналістика на тему захисту тварин змушена подавати змістовну інформацію в коротких форматах, використовувати клікбейтні заголовки не втрачаючи при цьому аналітичної глибини. Іншою поширеною проблемою є використання емоційної маніпуляції. Як зазначає у своїй роботі С. Кравчук, частина онлайн-ресурсів свідомо публікує шок-контент про

знущання над тваринами без належного контексту чи пояснень, що знижує довіру до теми й може викликати «втому від співчуття» [6, с. 39].

Дотримання журналістських стандартів при висвітленні теми зоозахисту є серйозним викликом. Часто блогери, активісти і волонтери, які не мають відповідної медійної освіти, створюють контент із численними помилками або упередженістю. Це зумовлює потребу в професіоналізації підходу до зоозахисної журналістики, особливо в популяризації пояснювального спрямування журналістики, який би базувався на перевірених даних, експертних думках і чіткій структурі викладу.

Особливості подачі даного контенту в інтернеті включають як формальні, так і змістовні аспекти. Важливим є поєднання емоційності з фактологічністю. Наприклад, успішним форматом є розповідь про конкретну тварину, підкріплена коментарем ветеринара, волонтера або представника органу влади. Це дозволяє не лише викликати співчуття, а й сформувати об’єктивну картину проблеми.

Важливим аспектом висвітлення зоозахисної тематики в онлайн-медіа є правове регулювання у цій сфері. Законодавча база щодо захисту тварин включає як національні нормативно-правові акти, так і міжнародні зобов’язання. Різні способи масової інформації, зокрема в межах пояснювальної журналістики, мають на меті інформувати громадськість про чинне законодавство, практику його застосування та про права й обов’язки громадян у цій сфері.

Відповідно до чинного законодавства, в статті 35 закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» йдеться, що за порушення вимог, передбачених даним нормативно-правовим актом, винні особи несуть кримінальну, адміністративну та цивільно-правову відповідальність» [5]. Це положення створює підґрунтя для висвітлення тем про відповідальність за конкретні порушення, зокрема через онлайн-ЗМІ, соціальні мережі та подкасти, що роз’яснюють, які саме дії є незаконними та які можуть мати наслідки.

У контексті адміністративної відповідальності, значну увагу слід приділити статті 89 Кодексу України про адміністративні правопорушення «Жорстоке поводження з тваринами», яка передбачає штрафи за мордування

тварин, їх каліцтво або загибель [7]. Онлайн-медіа можуть також роз’яснювати положення Кримінального Кодексу України, зокрема статтю 299, яка визначає кримінальну відповідальність за жорстоке поводження з тваринами. Вона передбачає: «Знущання над тваринами, вчинене із застосуванням жорстоких методів або з хуліганських мотивів караються штрафом до п’ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців» [8].

У медіапросторі актуальним є і питання суб’єктів, які забезпечують контроль у сфері захисту тварин. Зокрема, до таких належать центральні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а також громадські організації. Згідно з положеннями Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження», до суб'єктів, відповідальних за адміністративно-правове регулювання у цій сфері, належать:

• Верховна Рада України: здійснює законодавче регулювання питань захисту тварин.

• Кабінет Міністрів України та органи виконавчої влади: забезпечують реалізацію державної політики у сфері захисту тварин від жорстокого поводження через систему відповідних органів виконавчої влади.

• Органи місцевого самоврядування: мають повноваження у сфері захисту тварин від жорстокого поводження, визначені законодавством.

• Громадяни та громадські організації: здійснюють громадський контроль у сфері захисту тварин від жорстокого поводження.

Зазначені суб'єкти спільно формують систему адміністративно-правового регулювання захисту тварин від жорстокого поводження в Україні.

Також ЗМІ мають інформувати про міжнародні стандарти й акти, які Україна ратифікувала або до яких приєдналася. Наприклад, Всесвітня декларація прав тварин (1978), Європейська конвенція щодо захисту домашніх тварин (1987), Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої флори і фауни, що перебувають під загрозою зникнення (1973) є важливими джерелами правових норм, на основі яких формується державна політика у цій сфері. Як зазначає

В. Савченко, міжнародне співтовариство вже давно заявило про своє бажання захистити тваринний світ від протиправних посягань, що підтверджується прийняттям міжнародно-правових актів, таких як Європейська конвенція про захист тварин [13].

Відповідно до інформації, наведеної на порталі «Освіта.ua», функція контролю в державному управлінні полягає в аналізі та співставленні фактичного стану в тій чи іншій галузі з вимогами, які поставлені перед нею, виявленні відхилень у виконанні поставлених завдань та причин цих відхилень, а також оцінці діяльності й доцільності саме такого шляху [Контр]. Отже, онлайн-медіа повинні не лише фіксувати порушення, а й сприяти контролю громадськості за діями органів влади у сфері захисту тварин.

Важливо й те, що на сторінках законодавчих актів дедалі частіше з'являються поняття «гуманне ставлення до тварин», «етичні норми», «захист природних прав тварин». В Законі України №3447-IV «Про захист тварин від жорстокого поводження», прийнятому 21 лютого 2006 року вказується: «Захист від страждань і загибелі тварин унаслідок жорстокого поводження з ними, захист їх природних прав та укріплення моральності та гуманності у суспільстві має стати одним з основних напрямів державної політики» [5].

В умовах повномасштабної війни в Україні волонтерський рух демонструє небувалу гнучкість і багатофункціональність. Волонтерство охоплює не лише військову чи медичну допомогу, а і сфери, які можуть здаватися «другорядними», але фактично мають стратегічне значення для формування гуманного, етично відповідального суспільства. Як зазначає В. Балдинюк: «Існують волонтерські організації, які не працюють з фронтом, а займаються буденними справами: від опікування притулками для домашніх тварин, до забезпечення ліками й продовольством соціально незахищених соціальних груп» [Бал]. У цьому висловлюванні відображена суть гуманітарного волонтерства: щоденна, системна турбота про найуразливіших людей і тварин.

Зоозахист – це не лише доброчинність, а й важливий елемент національної ідентичності, що формується через співчуття, взаємодопомогу та повагу до

життя в усіх його проявах. У своєму дослідженні В. Балдинюк підкреслює: «Якщо говорити за основні напрями у роботі волонтерів, то можна виокремити такі: підтримка ініціатив, які пов’язані із захистом тварин» [1]. Така діяльність включає надання притулку покинутим тваринам, їхнє лікування, стерилізацію, організацію евакуацій із зони бойових дій, а також пошук нових домівок. Це кропітка робота, що потребує не лише матеріальних ресурсів, а й значного емоційного залучення. На особливу увагу заслуговує діяльність волонтерів-доглядальників, що слугує прикладом «офіційного волонтерства» [1]. Їхній внесок часто залишається «невидимим» для широкого загалу, однак саме ці люди щодня забезпечують тварин базовими умовами життя. Під час війни така підтримка набуває ще більшої цінності, адже багато притулків залишилися без фінансування або персоналу, евакуація утруднена, а кількість покинутих тварин значно зросла.

З погляду суспільної комунікації, висвітлення діяльності таких волонтерів в онлайн-медіа має величезне значення. Це не лише спосіб визнання їх праці, а й важливий інструмент просвітництва. Через сторітелінг, пояснювальні матеріали, інтерв’ю та відеорепортажі журналісти можуть не лише інформувати, а й формувати нову систему цінностей, де тварина сприймається не як об’єкт власності, а як жива істота, що потребує захисту. Під час війни це набуває ще більшої ваги, адже гуманність стає своєрідною формою опору руйнації.

Пояснювальна журналістика надзвичайно ефективна в плані впливу на формування громадської думки, розвитку критичного мислення в аудиторії. Вона може сприяти розвитку медіаграмотності та розвитку критичного мислення в авдиторії. Прикладом може слугувати стаття В. Рихліцького «Як протидіяти дезінформації? Ключові тези дискусії про медіаграмотність» [12]. Взагалі онлайн-видання, на якому вона надрукована, є ціла рубрика під назвою «Спецпроєкт “MediaSapiens пояснює”» (рис. А. 3). Окрему рубрику «Пояснювальна журналістика» має сайт «Детектор Медіа» (рис. А. 4).

Українські цифрові медіа активно застосовують прийоми пояснювальної журналістики. Наприклад, видання «Texty.org.ua» спеціалізується на дата-

журналістиці, де складні теми пояснюються через інтерактивні графіки, мапи та анімації. Це дає змогу демонструвати читачам зв'язки між подіями та фактами та підвищує розуміння того, що відбувається у світі. Подібним чином працює й «Суспільне» (suspilne.media), подаючи інформацію у вигляді запитань та відповідей, супроводжуючи текст графічними елементами: ілюстраціями або зображеннями, інфографіками та відео (рис. А. 2). Завдяки такому підходу значно покращується сприйняття та запам'ятовування контенту.

Окрім мультимедійних форматів, цифрова пояснювальна журналістика спирається на активну взаємодію з користувачами в соціальних мережах. Такі платформи, як «Instagram» чи соціальна мережа «X», дозволяють медіа швидко адаптувати інформацію, використовуючи короткі повідомлення, інтерактивні сторіз та тематичні підбірки. Наприклад, проєкт «Заборона» регулярно залучає авдиторію до дискусій через соціальні мережі, пояснюючи суспільні проблеми, права людини, екологічні та культурні явища в доступній для всіх формі.

Як уже зазначалося, оскільки сучасна аудиторія більше схильна до візуальних та інтерактивних форматів, це обумовлює необхідність для онлайн-медіа поєднувати аналітичне пояснення з наочністю. Для цього вони використовують інтерактивні мапи, анімації, ілюстрації та інфографіки, які дають можливість швидко і чітко передати складну інформацію. Один із яскравих прикладів – публікація «Як допомогти покинутим тваринам під час війни (ІНФОГРАФІКА)» на сайті #ШОТАМ[1] (рис. А.5).

Однією з ключових тем, які досліджують українські медіа, є внутрішні конфлікти у справі захисту тварин, зокрема розбіжності між аболіціоністами та велферистами. Перші виступають за радикальний підхід, а саме за повне припинення будь-якої експлуатації тварин, вважаючи, що використання тварин у цирках або зоопарках чи сільському господарстві є морально неприйнятним. Натомість другі обирають більш прагматичну позицію, зосереджуючись на поступовому покращенні умов утримання тварин, наприклад, через реформи в

[1] https://shotam.info/yak-dopomohty-pokynutym-tvarynam-pid-chas-viyny-infohrafika/

притулках чи заборону жорстоких практик у розважальній індустрії. У публікації «Української правди»[1] зазначається, що аболіціоністи вважають, що велферисти легітимізують експлуатацію тварин, тоді як велферисти звинувачують аболіціоністів у нереалістичності. Цей конфлікт має глибокі наслідки: замість того, щоб об'єднати зусилля для досягнення спільної мети, зоозахисники часто витрачають час і ресурси на ідеологічні дискусії. Такі розбіжності ускладнюють координацію дій, особливо коли потрібно швидко реагувати на кризові ситуації, як-от евакуація тварин із зон бойових дій чи боротьба з жорстоким поводженням.

Війна в Україні стала ще одним серйозним випробуванням для зоозахисного руху. Бойові дії призвели до руйнування притулків, зоопарків і ветеринарних лікарень, а також до масового зростання кількості безпритульних тварин через міграцію населення. «Укрінформ» пише: «В Україні багато безпритульних тварин, цей сегмент просто гігантський. В Європі такої активності в зооблагодійності немає, бо там тварин стільки немає. Водночас, Україна – це країна з багатьма законодавчими вадами та невірними поведінковими установками»[2].

Волонтери, які раніше займалися стерилізацією чи пошуком нових домівок для тварин, тепер змушені рятувати їх із-під обстрілів, ризикуючи власним життям. Так у статті на сайті «Bird In Flight» описується трагічна доля зоопарків у раніше окупованих місцях: «Звіринець "12 місяців" на Київщині потрапив під окупацію, пережив голодні часи й відсутність опалення. Евакуйовані були лише кілька найцінніших особин. Також частину тварин вивозив Харківський дельфінарій»[3]. Працівники таких закладів залишалися на своїх постах, годуючи тварин навіть тоді, коли постачання їжі було перервано, а будівлі зазнавали руйнувань. Ці приклади демонструють, як війна не лише знищує інфраструктуру, а й створює нові виклики для тих, хто намагається захистити тварин, змушуючи

[1] Аболіціоністи проти велферистів: чому зоозахисні організації протистоять між собою. URL: https://life.pravda.com.ua/columns/2022/01/27/247272/

[2] Зоозахист під час війни: щоденний подвиг, який не всі бачать. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3696930-zoozahist-pid-cas-vijni-sodennij-podvig-akij-ne-vsi-bacat.html

[3] Звірячі злочини: Як зоопарки переживають війну. URL: https://birdinflight.com/svit/zviryachi-zlochini-yak-zooparki-perezhivayut-vijnu.html

активістів шукати альтернативні рішення, як-от співпраця з міжнародними організаціями чи створення тимчасових притулків у безпечніших регіонах.

Особисті історії волонтерів і активістів додають зоозахисним матеріалам емоційної ваги, роблячи проблему ближчою до читачів і підкреслюючи людський вимір цієї боротьби. У «Bird In Flight» розповідається про працівників зоопарків, які не покинули своїх підопічних навіть під час активних бойових дій, жертвуючи власним комфортом і безпекою заради порятунку тварин. Інший приклад – це історія активіста Марка Ренделла, яку наводить «UAnimals Media», де він розповідав, що захищаючи тварин, він захищає і людей, адже жорстокість до тварин часто є передвісником насильства над людьми[1]. Такі розповіді не лише викликають співчуття, а й мотивують читачів підтримувати волонтерські ініціативи: чи то фінансово, чи через поширення інформації, чи навіть через тиск на владу для впровадження законодавчих змін, спрямованих на захист тварин.

Різні медіа обирають різні акценти у висвітленні зоозахисту. Так «Українська правда» зосереджується на аналітичному розборі філософських конфліктів, розкриваючи ідеологічні основи руху. «Укрінформ» і «Bird In Flight» (рис. А.6) більше уваги приділяють конкретним подіям і людським долям, показуючи, як війна впливає на тварин і тих, хто їх рятує. «UAnimals Media» поєднує емоційні історії з фактами, щоб підкреслити актуальність проблеми. Завдяки цьому різноманіттю читачі отримують повну картину: від теоретичних дискусій до реальних прикладів героїзму й трагедій (рис. А.7). Українські ЗМІ об’єднують ці підходи, допомагаючи зрозуміти, чому захист тварин залишається важливим навіть у воєнний час і як він пов’язаний із ширшими суспільними цінностями. У кризові часи такий напрям журналістики стає не лише надає інформацію, а й спонукає до дії, нагадуючи про необхідність солідарності й відповідальності перед тими, хто не може себе захистити.

[1] «Захищаючи тварин, я захищаю і людей», – дослідник злочинів проти тварин Марк Ренделл. URL: https://uanimals.org/media/interviu/zakhyshchaiuchy-tvaryn-ia-zakhyshchaiu-i-liudey-doslidnyk-zlochyniv-proty-tvaryn-mark-rendell

РОЗДІЛ 2
СУПРОВІДНА ЗАПИСКА ДО ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ

2.1 Опис та обґрунтування творчого проєкту

Як нам вдалося з'ясувати, журналістика в українських онлайн-виданнях відіграє важливу роль у висвітленні зоозахисної тематики, допомагаючи суспільству розібратися в складних аспектах цієї сфери через аналіз ситуацій, емоційні історії та переконливі факти. Цей жанр виходить за рамки простого інформування, розкриваючи причини та наслідки проблем, пов'язаних із захистом тварин, особливо в умовах війни в Україні. Завдяки ЗМІ читачі отримують можливість не лише дізнатися про певні події, що стосуються тварин, а й зрозуміти контекст, у якому ці події відбуваються: від ідеологічних суперечок у зоозахисному руслі до практичних труднощів, спричинених зовнішніми обставинами.

Творчим проєктом до нашої кваліфікаційної роботи стали публікації для інтернет-журналу «ZooSlovo», заснованого в домені zooslovo.newmedia.zp.ua (рис. А.8). Це сайт присвячений темі тварин, він розповідає як про домашніх улюбленців, так і про диких представників фауни. Для нього були підготовлені чотири матеріали пояснювального спрямування. Це такі онлайн-публікації:

1) «Як порозумітися з дорослим котом» (рис. А.9),
2) «Як правильно годувати котиків: руйнуємо стереотипи» (рис. А.10),
3) «Зоозахисні організації виступають за заборону каретного бізнесу. Чи дійсно це буде краще?» (рис. А.11),
4) «Як змінити корм домашнього кота?» (рис. А. 12).

Кожна з публікацій становить текст із графічними ілюстраціями (фото, згенеровані нейромережами малюнки), в останній також є самостійно виготовлена інфографіка та заверстаний безпосередньо в статтю аудіоподкаст.

Працюючи над ними, ми використовували різні методи підготовки журналістських матеріалів, зокрема інтерв'ювання, аналіз ситуації та самостійний пошук інформації. Теми добиралися за принципом постійної або

тимчасової актуальності. Наприклад, матеріал «Зоозахисні організації виступають за заборону каретного бізнесу. Чи дійсно це буде краще» був зроблений на хвилі активних обговорень випадку травмування коня у Львові, а матеріали «Як правильно годувати котиків. Руйнуємо стереотипи» та «Як порозумітися з дорослим котом» будуть актуальними незалежно від подій чи змін навколо.

Пошук інформації для статті «Як правильно годувати котиків. Руйнуємо стереотипи» відбувався самостійно. Було використано кілька інтернет-джерел та професійних рекомендацій. Фото для цього матеріалу створені ШІ.

Для статті «Зоозахисні організації виступають за заборону каретного бізнесу. Чи дійсно це буде краще» інформація бралася з новин та соцмереж – дописи учасників конфлікту – в результаті трьох місяців спостереження за ситуацією. Вдалося взяти коментарі у власниці конюшні, як сторони конфлікту. Зоозахисні організації від коментаря відмовилися. Фото – з новин та сторінок у соцмережах сторін конфлікту.

Пошук героїні матеріалу «Як порозумітися з дорослим котом» (дівчини, яка забрала до себе покинуту тварину), тривав п’ять тижнів, учасникам пропонувалися різні теми для інтерв'ю на вибір. Було проведено інтерв'ю, яке пізніше стало матеріалом у форматі питання-відповідь. Ілюстрації надала респондентка – Радостина Донченко.

Підготовка статті «Як змінити корм домашнього кота?» була відносно нескладною. При формулюванні низки порад для власників домашніх тваринок ми спирались на аналогічні публікації у відкритих інтернет-джерелах (зокрема, на сайтах ТСН[1], vmiske.ua[2], zoomapa.ua[3], Експерт Ветеринар[4]). Інфографіка зі схемою переведення тварини на новий корм була створена самостійно. Тест статті частково описує подану в ній нашу власну інфографіку, а аудіоподкаст знайомить із коротким змістом статті. Таким чином, відвідувач сайту має змогу

[1] https://tsn.ua/lady/dom_i_deti/dom/yak-perevesti-kota-na-inshiy-korm-poradi-ta-rekomendaciyi-2197462.html
[2] https://vmiske.ua/yak-pravylno-ta-bezpechno-perevesty-kishku-na-novyi-korm/
[3] https://zoomapa.ua/yak-perevesty-kota-na-inshyi-korm/
[4] https://exvet.com.ua/about/missiya-a61/

обрати найбільш зручний для себе формат. Така концепція матеріалу була свідомо застосована для того, щоб підлаштуватися під потреби кожної людини.

Згадане онлайн-видання функціонує як студентський медіапроєкт, розроблений під керівництвом та за сприяння доцентки кафедри журналістики М. Чабаненко, та виступає прикладом застосування сучасних форматів мультимедійного контенту й освітньої журналістики.

Сайт структуровано за принципом інтернет-журналу з розподілом матеріалів за рубриками («Домашні пухнастики», «На службі у людей», «Від редакції»), що дозволяє охопити широку тематику – від порад щодо догляду за котами до соціальних аспектів поводження з тваринами та етичних питань. Для підвищення привабливості й емоційного зв’язку з аудиторією активно використовуються візуальні елементи (фото, ілюстрації), значна частина яких створена за допомогою генеративного ШІ.

Загалом у межах проєкту було підготовлено серію журналістських текстів, адаптованих до формату онлайн-видання. Кожна публікація орієнтована на інтерактивність та побудову діалогу з читачем. Акцент зроблено не лише на інформуванні, а й на формуванні спільноти небайдужих до теми зоозахисту.

Особливістю сайту є також відкритість до авторської участі: у статті-зверненні «Шановні автори!» редакція запрошує долучатися до проєкту нових журналістів і блогерів, пропонуючи широкий спектр жанрів, від репортажів і інтерв’ю до есе та художньо-публіцистичних нарисів. Таким чином, проєкт «ZooSlovo» реалізує навчально-редакційний підхід, коли студент має можливість не лише створити матеріал, а й розмістити його в публічному просторі, протестувати реакцію аудиторії та попрацювати з реальними умовами публікації.

Хоча основною платформою проєкту є сайт, структура й стиль публікацій передбачають можливість подальшого поширення контенту на кросмедійних майданчиках, зокрема у Facebook, Telegram або Instagram. Візуальна й текстова подача матеріалів відповідає вимогам адаптивності до цих платформ, що потенційно надає змогу розширити охоплення аудиторії.

У результаті реалізації цього проєкту студенти-автори не лише отримують досвід тематичного висвітлення суспільно значущої проблематики, а й опановують основи редакторської роботи, навички цифрового сторітелінгу та просування журналістського продукту. Таким чином, інтернет-журнал «ZooSlovo» є прикладом освітньо-журналістської ініціативи, що поєднує розвиток практичних професійних навичок із реальним суспільним впливом і відповідністю інформаційним запитам цільової аудиторії.

Проєкт сприяє формуванню екологічного мислення, відповідального ставлення до тварин і розвитку громадянської журналістики. Створення такого ресурсу є прикладом того, як локальні студентські медіа можуть впливати на формування цінностей у суспільстві.

2.2. Опис цільової аудиторії та особливостей просування продукту

Створене в межах нашої кваліфікаційної роботи онлайн-медіа «ZooSlovo» орієнтоване на широку, але чітко визначену аудиторію, яка цікавиться тематикою тварин, зоозахисту, відповідального ставлення до домашніх улюбленців, а також гуманітарними й етичними питаннями поводження з тваринами.

У першу чергу це медіа адресоване мешканцям Запоріжжя, зокрема: власникам домашніх тварин; родинам з дітьми, які прагнуть виховувати у малечі емпатію; студентам та учням, що цікавляться біологією, екологією, журналістикою; активістам та волонтерам, задіяним у зоозахисних ініціативах; педагогам і працівникам культурних закладів, які можуть використовувати матеріали сайту як освітній ресурс. Цікавим аспектом є потенційне охоплення внутрішньо переміщених осіб, які шукають інформаційні ресурси для психологічної адаптації в нових умовах через контакт із тваринами або потребу в психологічній підтримці, яку дають домашні улюбленці.

Віковий діапазон переважної частини цільової аудиторії максимально широкий, адже матеріали можуть становити інтерес як для дітей, молоді, так і для дорослих. Статева структура охоплює як жінок, так і чоловіків.

Просування контенту проєкту «ZooSlovo» на момент реалізації здійснювалось виключно через головну вебплатформу. Проте структура матеріалів та їх подача розрахована на подальше поширення в соціальних мережах. Завдяки привабливому візуальному стилю, емоційності публікацій, контент добре адаптується для дописів у Facebook, Instagram, Telegram тощо.

У перспективі, на наш погляд, стратегія просування могла б передбачати наступне:

1. Facebook – автоматичне дублювання матеріалів із сайту, публікація графічних постів у форматі «каруселей», створення окремих дописів із посиланням на повні тексти, використання тематичних груп і сторінок для залучення нової аудиторії.
2. Instagram – візуальні серії (каруселі, Reels, stories) на основі фото та ілюстрацій із публікацій; створення рубрики «порада дня», опитування, хештеги на зоотематику; посилання на повні тексти в bio або через сторіз.
3. Telegram – створення каналу для коротких анонсів публікацій, лінків на сайт, інтерактивних опитувань та інфографік; акцент на мобільному доступі до контенту; серії освітніх повідомлень (наприклад, «5 фактів про котів»).
4. Візуальна привабливість – активне використання ШІ-генерованих ілюстрацій для підтримки емоційного контакту з аудиторією.
5. Заклики до дії – мотивація аудиторії залишати коментарі, ділитися власними історіями та фото тварин; створення спільноти навколо сайту.
6. Регулярність оновлення – публікація щонайменше двох нових матеріалів на тиждень для підтримки постійного інтересу.
7. Адаптивність контенту – розробка коротких версій статей для соцмереж із посиланням на повні тексти на сайті.
8. Інтерактив – використання опитувань, вікторин, сторіз-реакцій для підвищення залученості.
9. Аналіз взаємодії – моніторинг реакцій користувачів і вивчення статистики переглядів, лайків, переходів за посиланнями.

10. Співпраця з лідерами думок – можливість залучення відомих у регіоні зоозахисників, блогерів або працівників ветклінік як запрошених авторів.

Просування проєкту «ZooSlovo» має базуватися на принципах емоційної відкритості, соціальної взаємодії та гнучкої адаптації контенту під особливості цифрових платформ. Це дасть змогу не лише доносити інформацію, а й формувати активну онлайн-спільноту читачів, об'єднаних однаковими цінностями.

2.3. Формально-змістові характеристики проєкту

Для сайту було обрано піддомен zooslovo.newmedia.zp.ua, що прямо вказує на назву медіа та його тематику. Назва «ZooSlovo» поєднує в собі два смислових компоненти: «zoo» як тематичну прив’язку до тварин, зоозахисту, домашніх улюбленців та диких мешканців, і «слово» як символ журналістського висловлювання, статті, інтерв’ю, думки. Таким чином, назва відображає змістову суть медіа: слово про тварин.

Використання українського домену другого рівня (.zp.ua) та розміщення в домені newmedia позиціонує сайт як проєкт, пов'язаний із сучасною журналістикою регіону, а також свідчить про його експериментальний характер у межах студентської творчості.

Сайт має чітку логічну структуру, яка забезпечує зручну навігацію. Основна сторінка містить прев’ю останніх публікацій, а також добірки рекомендованих матеріалів за рубриками.

У межах структури сайту передбачено кілька основних тематичних блоків, серед них:

– «Від редакції» – вступні звернення, оголошення та загальні інструкції;

– «Домашні пухнастики» – статті, поради, історії про догляд за тваринами та ветеринарію;

– «На службі в людей» – матеріали про тварин, які допомагають людям, працюють у службах (припустимо, пес-поліцейський, кінологія тощо), а також історії зоотерапії.

Кожна рубрика передбачає авторські журналістські тексти, створені відповідно до жанрових вимог: нариси, репортажі, інтерв'ю, аналітичні замітки. Усі наявні сьогодні на сайті публікації структуровані за заголовками, підзаголовками та підписами до зображень, що сприяє легкому сприйняттю тексту. У статтях використовуються гіперпосилання на джерела або пов'язані матеріали, що забезпечує внутрішню логіку сайту та глибину контексту.

Важливою частиною оформлення є мультимедійний супровід. До кожної публікації додаються графічні матеріали: ілюстрації, зображення домашніх тварин, а іноді інфографіка або мальовничо виділені цитати. Частина візуального контенту створена за допомогою генеративного ШІ, що відповідає сучасним тенденціям digital-дизайну в журналістиці.

На сайті реалізована система пошуку, також є бічна панель із заголовками останніх публікацій. У футері розміщено логотип, контакти, посилання на соціальні мережі та політику конфіденційності. Передбачена можливість залишати коментарі до матеріалів, що підтримує базовий рівень взаємодії з читачем.

Контент сайту відповідає принципам журналістської етики, не містить мови ворожнечі, дезінформації чи порушення авторських прав. Матеріали орієнтовані на просвітництво, формування гуманного ставлення до тварин, а також розвиток емоційного інтелекту читача. За задумом, авторський стиль написання матеріалів спрямований на емоційне залучення читача, тексти мають починатися з особистих історій або образів тварин для того, щоб викликати емпатичний ефект.

Окрім основних функцій, сайт має потенціал для розширення як у напрямку нових рубрик (наприклад, освітні матеріали для дітей), так і через інтеграцію відеоконтенту. Завдяки універсальному дизайну платформи, «ZooSlovo» може бути адаптованим і для перегляду з мобільних пристроїв, що забезпечує додаткову доступність для молодої аудиторії.

У процесі реалізації проєкту особлива увага приділялася дотриманню принципів візуальної і змістової єдності, аби всі матеріали мали вигляд одного

цілісного медійного простору. В перспективі контент повинен оновлюватися регулярно – не менше одного-двох оновлень на тиждень, це підтримувало б інтерес постійної аудиторії.

Для кожної публікації передбачено використання ключових тегів, що покращує SEO-індексацію та сприяє пошуковій оптимізації сайту. Візуальні елементи (фото, ілюстрації, інфографіка) обрані так, щоб підтримувати тональність медіа: дружню, доброзичливу, освітню, м'яку. Усі матеріали проходять базову редакторську перевірку, а текстові блоки адаптовано з урахуванням принципів онлайн-читацької поведінки (короткі абзаци, виділення ключових фраз, списки).

У подальшому розвиток платформи може включати інтерактивні елементи, тести, вікторини, форму зворотного зв'язку або опитування серед читачів. Проєкт демонструє приклад того, як навіть студентська ініціатива може стати ефективним інформаційним ресурсом із соціальною місією формування відповідального ставлення до тварин і екології через медіа.

Окрему увагу під час реалізації проєкту було приділено темі етичного поводження з тваринами, що відображається у підборі тем, інтонаціях текстів і тоні візуального контенту. «ZooSlovo» не лише інформує, а й виконує функцію просвітницького ресурсу, покликаного формувати в суспільстві нові цінності співіснування з природою та братами меншими.

Кожна публікація створюється з урахуванням соціальної чутливості теми, особливо коли йдеться про зоозахист безпритульних тварин або роботу волонтерських ініціатив. Платформа дозволяє залучати нових авторів, що відкриває можливості для колективної роботи над контентом і розвитку спільноти навколо видання. Запрошення читачів до взаємодії через коментарі або надсилання власних історій створює ефект участі, що є важливим для медіа, орієнтованого на гуманістичну тематику.

Розміщення матеріалів із зазначенням авторства сприяє розвитку авторської журналістики та дозволяє студентам набувати досвіду публікацій у відкритому доступі. Підбір візуального стилю – оформлення у світлих відтінках,

приємна типографіка, м’яка кольорова гама – відповідає загальній ідеї спокійного і дружнього інформаційного простору. Такий підхід робить сайт приємним для сприйняття, знижує візуальну психологічну напругу та заохочує до тривалого перебування на сторінках інтернет-журналу.

Особливою «родзинкою» виступає використання генеративної графіки для ілюстрацій – це дало змогу створити унікальний стиль, навіть без доступу до великої фотобази. Інформаційний проєкт «ZooSlovo» є прикладом того, як можна поєднати освітню, соціальну й інформативно-аналітичну функції в межах одного онлайн-медіа. Водночас він демонструє, як за допомогою сучасних цифрових інструментів (WordPress, Canva, SEO, соціальні мережі) навіть локальний ресурс може виглядати професійно, сучасно та залучати реальну аудиторію. Загалом, «ZooSlovo» демонструє вдалу реалізацію концепції сучасного регіонального медіа, що поєднує просвітницьку місію, кросмедійність та авторський підхід. Формальна та змістова структури платформи забезпечують доступність, тематичну цілісність і потенціал до подальшого розвитку цього медіа.

2.4. Особливості оформлення проєкту

Для дизайну інтернет-видання «ZooSlovo» було вирішено використати теплу природну палітру – поєднання світло-коричневих, білих, кремових і помаранчевих кольорів. Така кольорова гама асоціюється із затишком, турботою про тварин, викликає позитивні емоції у читачів. Обрані відтінки створюють спокійний і дружній візуальний стиль, що відповідає тематиці домашніх улюбленців та турботи про них.

Усі основні елементи оформлення сайту, зокрема заголовки, кнопки, блоки новин та іконки, виконані в одному стилістичному рішенні, що забезпечує єдність дизайну. Дизайн також передбачає акценти на візуальній ієрархії – заголовки, підзаголовки та основний текст чітко відрізняються між собою, що полегшує сприйняття інформації. Іконки розроблені у впізнаваній стилістиці та відповідають тематиці проєкту.

Особлива увага приділялася просторовій організації: кожен блок має достатню кількість «повітря», щоб зорово не перевантажувати користувача, а інформація виводилася дозовано. Графіка сайту адаптована до потреб людей із порушеннями зору: обрано найбільш комфортний для сприйняття шрифт Verdana, підібрано його оптимальний розмір, забезпечено достатній контраст між фоном і текстом, завдяки чому досягнута максимальна читабельність.

Контент подано у вигляді зручних блоків, багато з яких містять ілюстрації або графіку, що доповнюють тексти. У розділах блогу, статей та новин, за задумом, використовуються авторські ілюстрації, інфографіки або тематичні фото. Крім того, матеріали мають прев'ю для соціальних мереж, що створює привабливий вигляд при їх поширенні.

Блок «Вам може сподобатися» оформлений у вигляді візуальних карток, які мотивують користувача переходити до нових статей.

Усі сторінки оптимізовано для коректного перегляду як із комп'ютерів, так і з мобільних пристроїв, інтерфейс у мобільній версії дещо спрощено, але при цьому збережено його повну функціональність.

Підпис під заголовком проєкту «ZooSlovo» – «інтернет-журнал про тварин» – інтегровано у візуальну айдентику, логотип та підписи сторінок. Він підсилює основну ідею ресурсу як пізнавального медіа.

Загалом, оформлення інтернет-журналу «ZooSlovo» базується на принципах комфортності, естетичності й інформативності. Завдяки вдалим дизайнерським рішенням сайт формує довіру, забезпечує комфортну навігацію і підтримує позитивний образ сучасного медіа, орієнтованого на емпатію, турботу та любов до тварин.

2.5. Технічні і програмні засоби

Онлайн-видання «ZooSlovo» було створене на платформі WordPress, що забезпечило зручний інтерфейс для публікації та структурування матеріалів. Для реалізації дизайну сайту була обрана безкоштовна тема «Bloglo», яка вирізняється адаптивністю, сучасним дизайном та можливістю тонкого

налаштування зовнішнього вигляду. Вона забезпечила комфортну навігацію як на десктопній, так і на мобільній версії сайту.

Усі розділи та елементи ресурсу були створені із застосуванням вбудованих інструментів WordPress. Вебсторінки структурувались за допомогою блокових редакторів, а також додаткових віджетів, що дозволяють зручно виводити нові матеріали, фільтрувати їх за категоріями, додавати теги тощо.

Частина візуальних матеріалів для сайту та соціальних мереж були створені за допомогою онлайн-редактора Canva, що дало змогу розробити серії зображень та обкладинок для сторінок. Canva дозволила дотримуватися єдиного стилістичного підходу, використовуючи власні шаблони, шрифти та кольорові схеми, відповідні до айдентики видання.

Окремі ілюстрації до матеріалів були згенеровані за допомогою Творця зображень від Дизайнера Microsoft. Це дало змогу візуалізувати унікальні образи, недоступні в фотостоках або шаблонах, та підтримати тематику статей оригінальним графічним контентом.

Особливу увагу було приділено шрифтовому рішенню логотипу видання «ЗооСлово». Для цього було використано шрифт «Велес» (автор – Богдан Гдаль), який підкреслює культурну й національну стилістику, водночас лишаючись сучасним і лаконічним. Він добре поєднується з теракотовим кольором логотипу.

Майже всі елементи теми «Bloglo» були так відредаговані, щоб уникнути шаблонності й забезпечити оригінальність. Завдяки поєднанню функціональних можливостей WordPress та сучасних генеративних інструментів, онлайн-видання «ZooSlovo» отримало якісну технічну реалізацію, яка повністю відповідає поставленим завданням.

Для підготовки мультимедійної публікації «Як змінити корм домашнього кота», що містить інфографіку та скорочену аудіоверсію тексту, ми використовували додаток Figma (для виготовлення візуалу), і стандартний диктофон у смартфоні (для запису аудіо). Сам аудіоплеєр було додано на сторінку зі статтею засобами редактора у панелі управління контентом WordPress.

2.6. Зв’язок із творчим доробком (портфоліо)

Мій творчий доробок складається з 25 матеріалів, які були створені:

- під час проходження виробничих практик у професійних медіа (телеканал «ТВ4», м. Тернопіль, агенція новин «galka.if.ua», м. Івано-Франківськ),
- у межах вивчення профільних дисциплін,
- у процесі роботи над дипломним творчим проєктом.

Теми публікацій охоплюють важливі соціальні, культурні, освітні та правозахисні аспекти сучасного українського життя.

Мої журналістські тексти частково стосуються значущих подій та проблем. До портфоліо входять, зокрема, такі матеріали: «Про ефективні способи захисту персональних даних» – інтерв’ю з експертом з кібербезпеки для студентів факультету журналістики, «У Франківську зібрали понад 170 тисяч на реабілітаційний центр “Тепло крилатої душі”» – публікація про благодійну ініціативу, присвячену пам’яті загиблого Героя України, «Свято для дітей із багатодітних та малозабезпечених сімей у Яремче» – репортаж про доброчинну подію, «Як функціонує “Вікно життя” у Франківську» – аналітичний матеріал про систему допомоги немовлятам, «Міжнародна виставка текстилю “Скіфія” у Франківську» – висвітлення культурної події за участі митців із 32 країн світу, «Протези в умовах війни: скільки коштують та як їх отримати» – соціальний репортаж на тему медичної допомоги.

Також до портфоліо входять матеріали на правозахисну та просвітницьку тематику. Зокрема такі: «Сексуальна освіта молоді – це про безпеку наших дітей»; «Як і навіщо шукати свої заняття: досвід ветеранів»; «Чому важливо зберігати культурну пам’ять навіть під час війни».

Крім того, мною підготовлено низку телевізійних сюжетів: як до Дня медичного працівника в Тернополі вітали кращих медиків, про виставку панно-витинанок у Тернополі в межах проєкту «Сюжари», репортаж із волонтерського осередку Української академії лідерства, а також сюжет про Telegram-розслідування, яке провели студенти-журналісти.

Серед іншого, до портфоліо увійшов радіоматеріал на тему прав жінок і фемінізму.

Окрему частину складають публікації для соціальних мереж – це дописи про роботу центрів соціальних послуг, інформаційна підтримка заходів до Дня захисту дітей, висвітлення міських культурних подій.

Виконаний у процесі над кваліфікаційною роботою творчий проєкт дав змогу додати до портфоліо чотири мультимедійні онлайн-публікації, які представляють пояснювальну журналістику на тему захисту тварин. Це стало гарним доповненням до моєї колекції авторських матеріалів.

Повний перелік подано в Додатку Б.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження, яке передбачалось темою нашої кваліфікаційної роботи, було проаналізовано відповідні теоретичні підходи, розглянуто сутність та роль пояснювальної журналістики у сучасному цифровому середовищі, окреслено основні виклики та тренди, крім того, реалізовано власний кросмедійний проєкт – підготовлено контент для онлайн-видання «ZooSlovo».

Як засвідчують наукові праці медіадослідників, пояснювальна журналістика голосно заявила про себе ще у 80-х рр. минулого століття, однак у наші дні вона, без перебільшення, переживає відродження, оскільки її призначення – надати ширший контекст для розуміння важливих для суспільства подій і явищ, а потреба в такому розумінні зростає внаслідок інформаційного перевантаження нашого сучасника. Онлайн-простір забезпечив пояснювальній журналістиці розвиток насамперед завдяки можливості швидкого поширення матеріалів на багатьох диджитал-платформах та використанню журналістами найрізноманітнішого інтернет-інструментарію.

Пояснювальна журналістика вочевидь сприяє боротьбі з фейками, дезінформацією, допомагає культивувати медіаграмотність, також її призначення – розширювати коло знань аудиторії про найрізноманітніші речі. Таким чином одна з функцій, які вона виконує, просвітницька.

Завдяки популярності цього напряму набула нового виміру журналістика даних. Загалом пояснювальна журналістика традиційно асоціюється з аналітикою, із глибоким осмисленням складних тем, однак насправді діапазон важливості представлених у межах цього напряму журналістських матеріалів варіюється від простих, буденних тем (на кшталт статей про корисність чи шкідливість кави, до серйозних і надзвичайно серйозних, на кшталт пояснення стратегічної поведінки нашого супротивника у військових діях).

Розгляд прикладів роботи в напрямі пояснювальної журналістики українських онлайн-медіа засвідчило, що для висвітлення зоозахисної тематики провідні онлайн-видання досить активно використовують пояснювальні техніки.

При цьому вони розкривають юридичні аспекти, аналізують системні проблеми, розповідають історії порятунку тварин, активно залучаючи візуальні засоби: ілюстрації, графіку, відео. Окреме значення має прийом сторітелінгу, завдяки якому вдається досягати емоційної глибини матеріалів. Онлайн-медіа активно використовують соцмережі для просування тематики зоозахисту, особливо щодо догляду за тваринами. Водночас робота висвітлила низку професійних викликів, до яких ми віднесли брак фаховості серед авторів, використання маніпулятивного або шок-контенту, зловживання увагою аудиторії. Це вимагає усвідомлення більш суворого дотримання журналістських стандартів.

Важливо, що в умовах війни, коли зростає роль гуманітарної журналістики, пояснювальний підхід виявляється одним із ключових інструментів для формування емпатії та відповідального ставлення до природи, тварин, екологічного середовища.

Результатом підготовки практичної частини нашої кваліфікаційної роботи стало створення медіапроєкту «ZooSlovo» – інтернет-журналу, орієнтованого на просвітництво в межах теми про тварин, регіональну специфіку та інтерактивність. Сайт демонструє авторські тексти, мультимедійне оформлення, генеративну графіку, розрахований на відкриту модель взаємодії з аудиторією. Проєкт показав, що навіть локальне студентське медіа може формувати немаловажливі гуманістичні цінності.

Таким чином, у нашій дипломній роботі ми намагалися довести, що поєднання пояснювальної журналістики й зоозахисної тематики є не лише актуальним, а й перспективним напрямом. Завдяки мультимедійності, прийомам сторітелінгу, пояснювальним технікам, подібні матеріали здатні сприяти етичній рефлексії суспільства та бути ефективним інструментом змін на краще. Запропонований творчий проєкт виступає прикладом практичного втілення ідей зоозахисту в медіа і має потенціал до співпраці з відповідними громадськими організаціями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Балдинюк В. Молодіжна волонтерська діяльність у громаді. Випускна кваліфікаційна робота, освітній ступінь "магістр". Умань, 2024. URL: https://surli.cc/ldntdv (Дата звернення: 18.04.2025).

2. Горчинська О. Головне питання – чому? Що таке пояснювальна журналістика і навіщо вона. URL: https://surl.lu/dajpti (Дата звернення: 18.04.2025).

3. Ейсмунт В. Пояснювальна журналістика на прикладі інфраструктурної тематики (цикл аналітичних матеріалів) : магістерський проєкт; науковий керівник Ганна Улюра. Львів, 2019. 60 с. URL: https://er.ucu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f46abfdd-56fc-48ec-b2b9-c39bcfaf94f2/content (Дата звернення: 18.04.2025).

4. Екологічна етика та гуманне ставлення до тварин і рослин. Методичний посібник для вчителів. Київ: Київський еколого-культурний центр, Асоціація зоозахисних організацій України, 2011. 80 с.

5. Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження»: Закон України від 21.02.2006 № 3447-IV. Ст. 35. URL: https://surl.li/jdnbwz (Дата звернення: 09.04.2025).

6. Кравчук С. М. Зоозахисний сторітелінг у диджитал-журналістиці : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 061 "Журналістика" / наук. керівник Л. В. Чернявська. Запоріжжя : ЗНУ, 2023. 104 с.

7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Стаття 89. Жорстоке поводження з тваринами. URL: https://surl.li/sypfyl (Дата звернення: 09.04.2025).

8. Кримінальний кодекс України. Стаття 299. Жорстоке поводження з тваринами. URL: https://surl.lu/sgwpml (Дата звернення: 09.04.2025).

9. Кросмедіа: контент, технології, перспективи: колективна моногр. / за заг. ред. д. н. із соц. ком. В. Е. Шевченко; Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київ : Кафедра мультимедійних технологій і медіадизайну Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2017. 234 с. URL:

https://www.academia.edu/35581441/Шевченко_ВЕ_Конвергентність_як_основна_ознака_сучасних_медіа (Дата звернення: 19.04.2025).

10. Прокопенко А. Як захищені тварини в Україні та що пропонує новий законопроєкт. ТиКиїв. URL: https://surl.li/xxddyi (Дата звернення: 09.04.2025)

11. Радченко Я. Д., Сіріньок-Долгарьова К. Г. Пояснювальна журналістика як сучасний жанр в українських медіа. *Соціальні комунікації: стратегічні взаємодія та взаємовплив* : Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції. Запоріжжя : ЗНУ, факультет журналістики, 2021. С. 55.

12. Рихліцький В. Як протидіяти дезінформації? Ключові тези дискусії про медіаграмотність. *Detector.media*. URL: https://surl.li/hedlye (Дата звернення: 23.03.2025).

13. Савченко В. М. Юридичні аспекти щодо адаптації українського законодавства до вимог Європейського Союзу у сфері захисту тварин від жорстокого поводження. *Вісник Полтавської державної аграрної академії.* 2017. № 1. С. 122–126.

14. Bielik P., Višňovský J. Explanatory Journalism – A New Way How To Communicate In Digital Era. URL: https://www.mlar.sk/wp-content/uploads/2021/04/2_Bielik_Visnovsky.pdf (The access date: 04.03.2025).

15. Löfgren E. Explanatory journalism: What it is and how to do it. URL: https://thefix.media/2023/2/28/explanatory-journalism-what-it-is-and-how-to-do-it (The access date: 04.04.2025).

16. Mann Th. E. Explanatory journalism: A tool in the war against polarization and dysfunction. *Brookings.* URL: https://www.brookings.edu/articles/explanatory-journalism-a-tool-in-the-war-against-polarization-and-dysfunction/ (The access date: 12.03.2025).

17. Vankin J. Explainers, Explained: Explanatory Journalism, and Why California Local Does So Much of It. How explanatory journalism helps bring some sense to media information overload. *California Local.* URL: https://californialocal.com/localnews/statewide/ca/article/show/810-explanatory-journalism-explainers-explained/ (The access date: 04.03.2025).

ДОДАТОК А
ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ

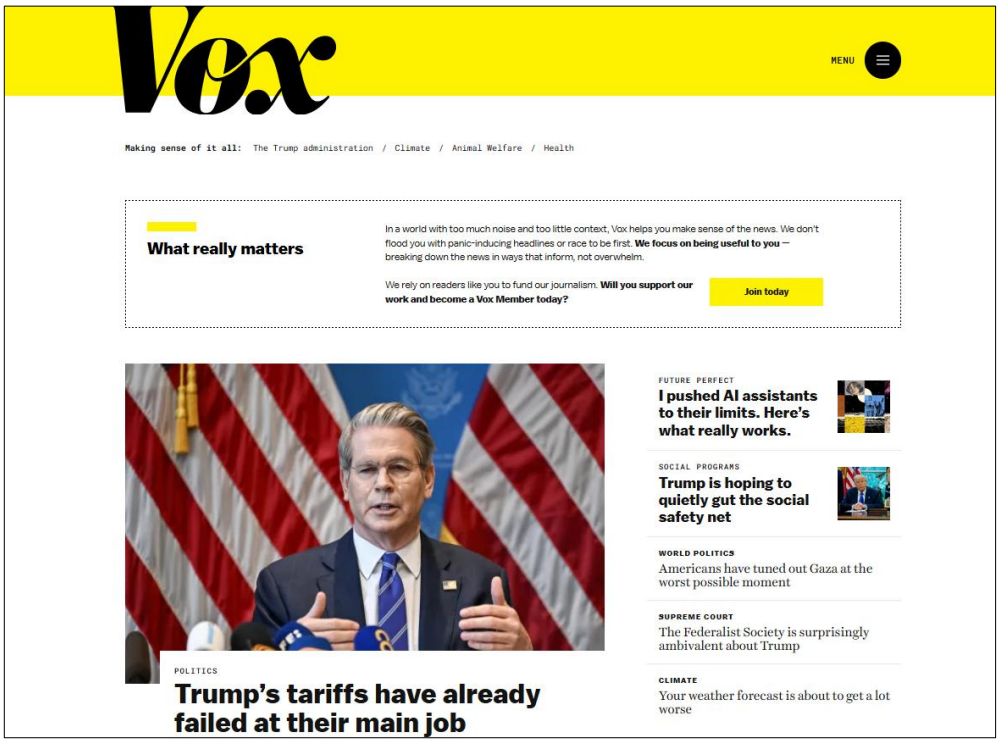

Рисунок А.1 – Vox.com – американське онлайн-медіа, присвячене майже виключно поясненню новин.

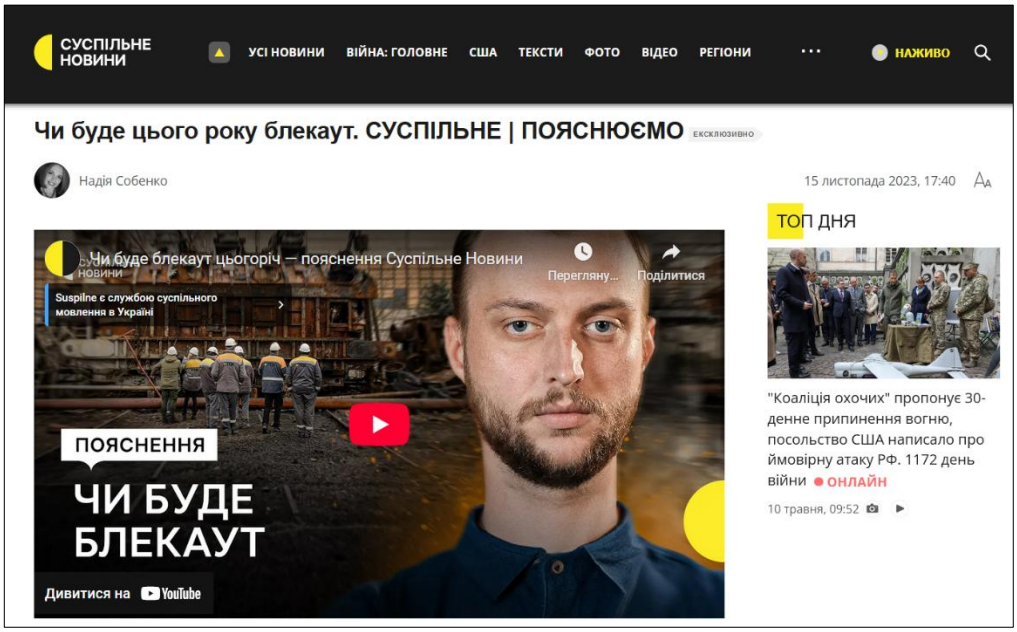

Рисунок А.2 – приклад пояснювальної журналістики на сайті українського медіа «Суспільне новини».

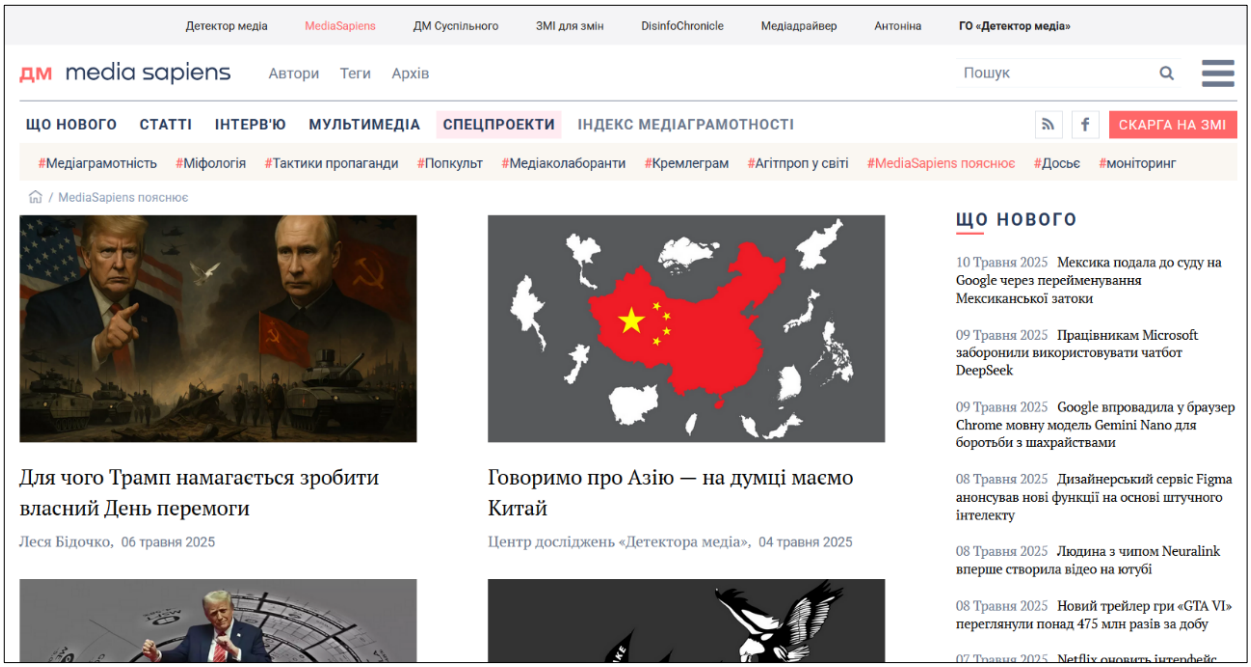

Рисунок А.3 – спецпроєкт «MediaSapiens пояснює».

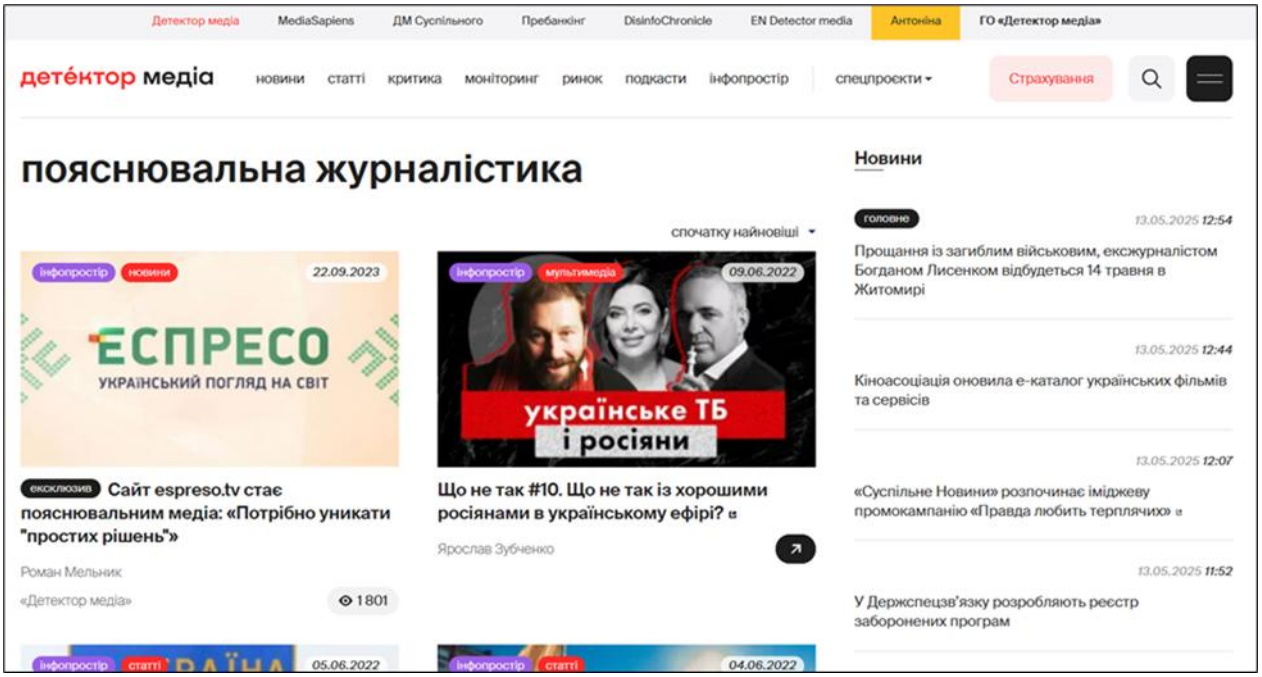

Рисунок А.4 – рубрика «Пояснювальна журналістика» на сайті «Детектор Медіа».

Рисунок А.5 – інфографіка про допомогу тваринам під час війни на сайті онлайн-видання «#ШОТАМ».

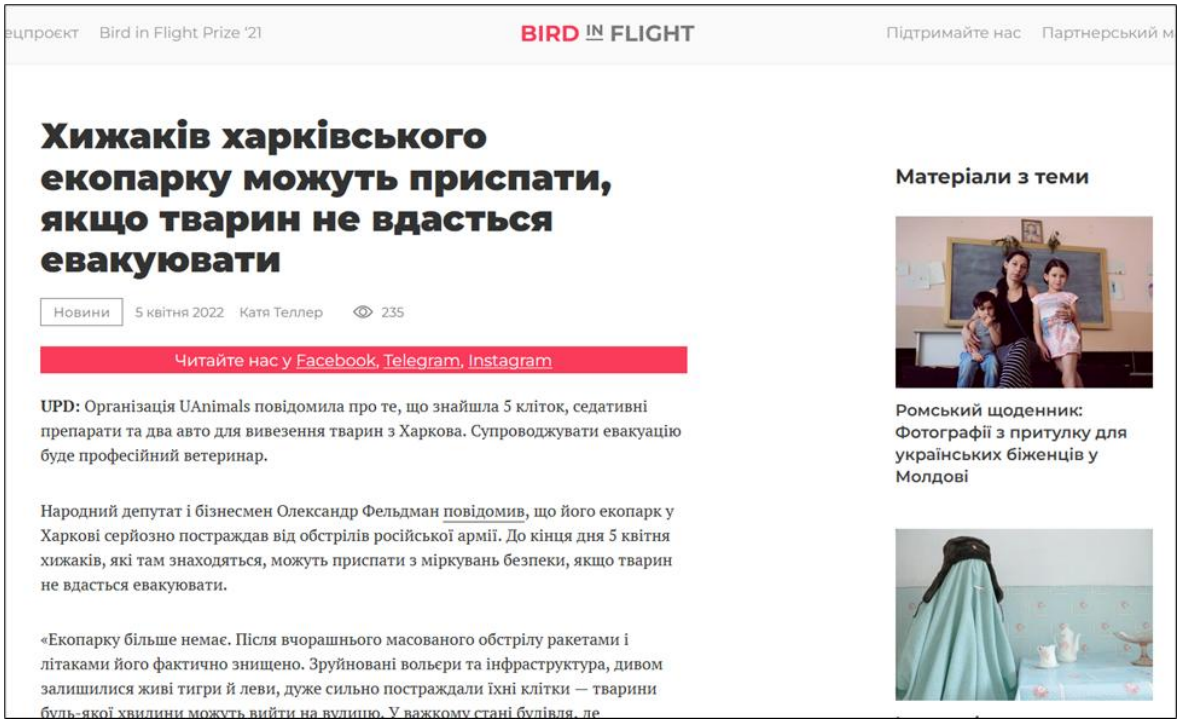

Рисунок А.6 – аналітична публікація на зоозахисну тематику на сайті онлайн-медіа «Bird In Flight».

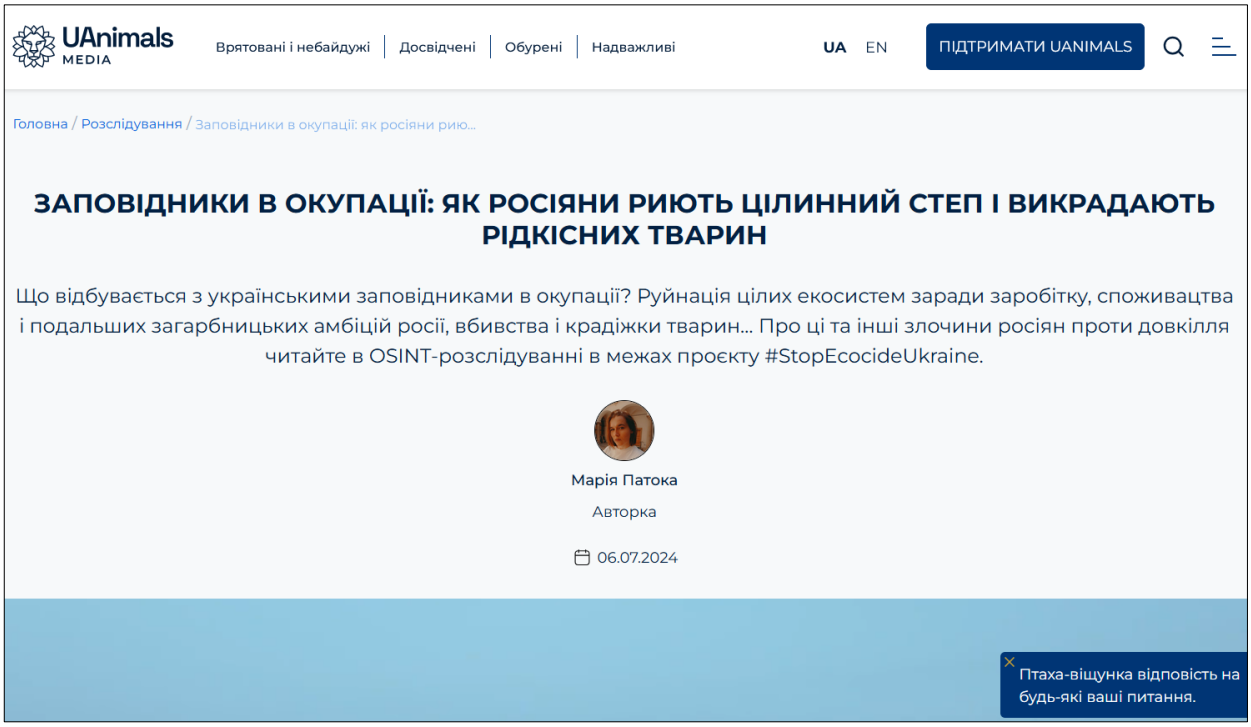

Рисунок А.7 – приклад аналітичого матеріалу на зоозахисну тематику, пов’язаний із війною, на сайті онлайн-видання «UAnimals Media».

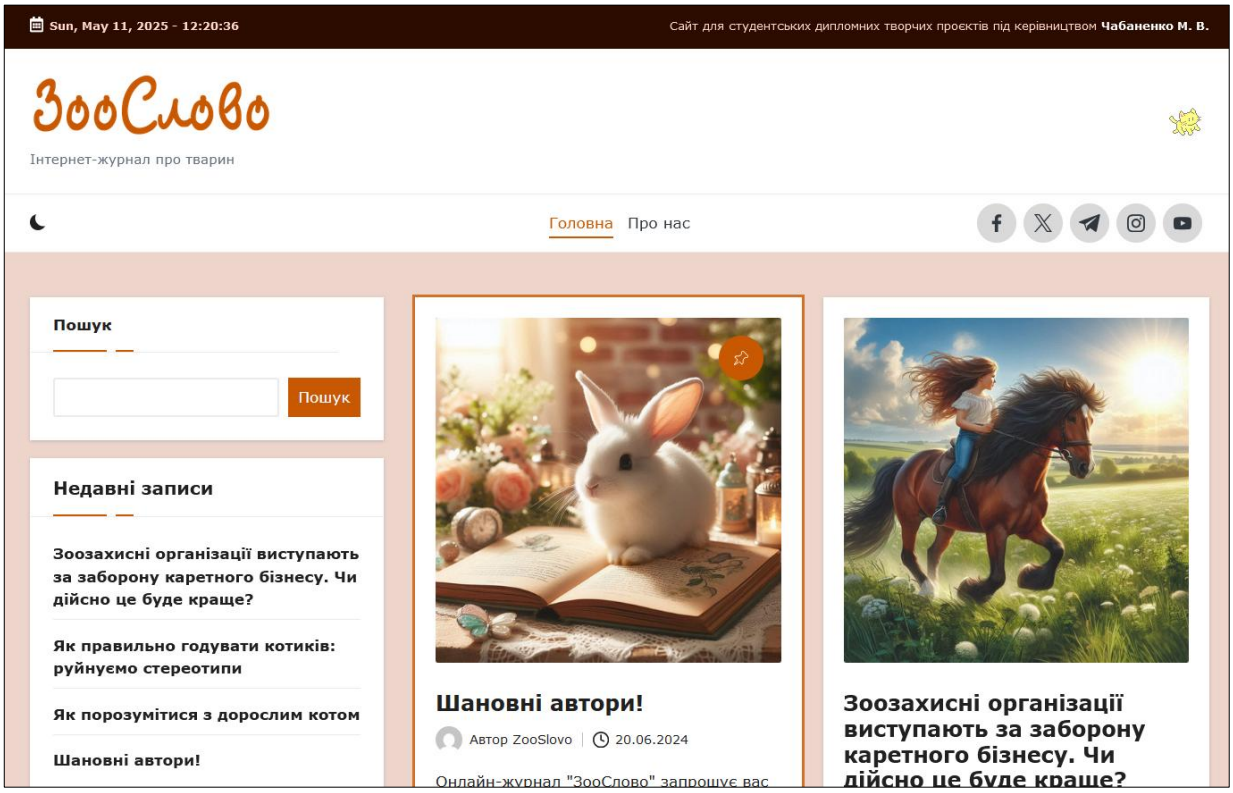

Рисунок А.8 – головна сторінка інтернет-журналу «ЗооСлово».

Рисунок А.9 – авторський матеріал на сайті «ЗооСлово» «Як порузумітися з дорослим котом».

Рисунок А.10 – авторський матеріал на сайті «ЗооСлово» «Як правильно годувати котиків: руйнуємо стереотипи».

Рисунок А.11 – авторський матеріал на сайті «ЗооСлово» «Зоозахисні організації виступають за заборону каретного бізнесу. Чи дійсно це буде краще?»

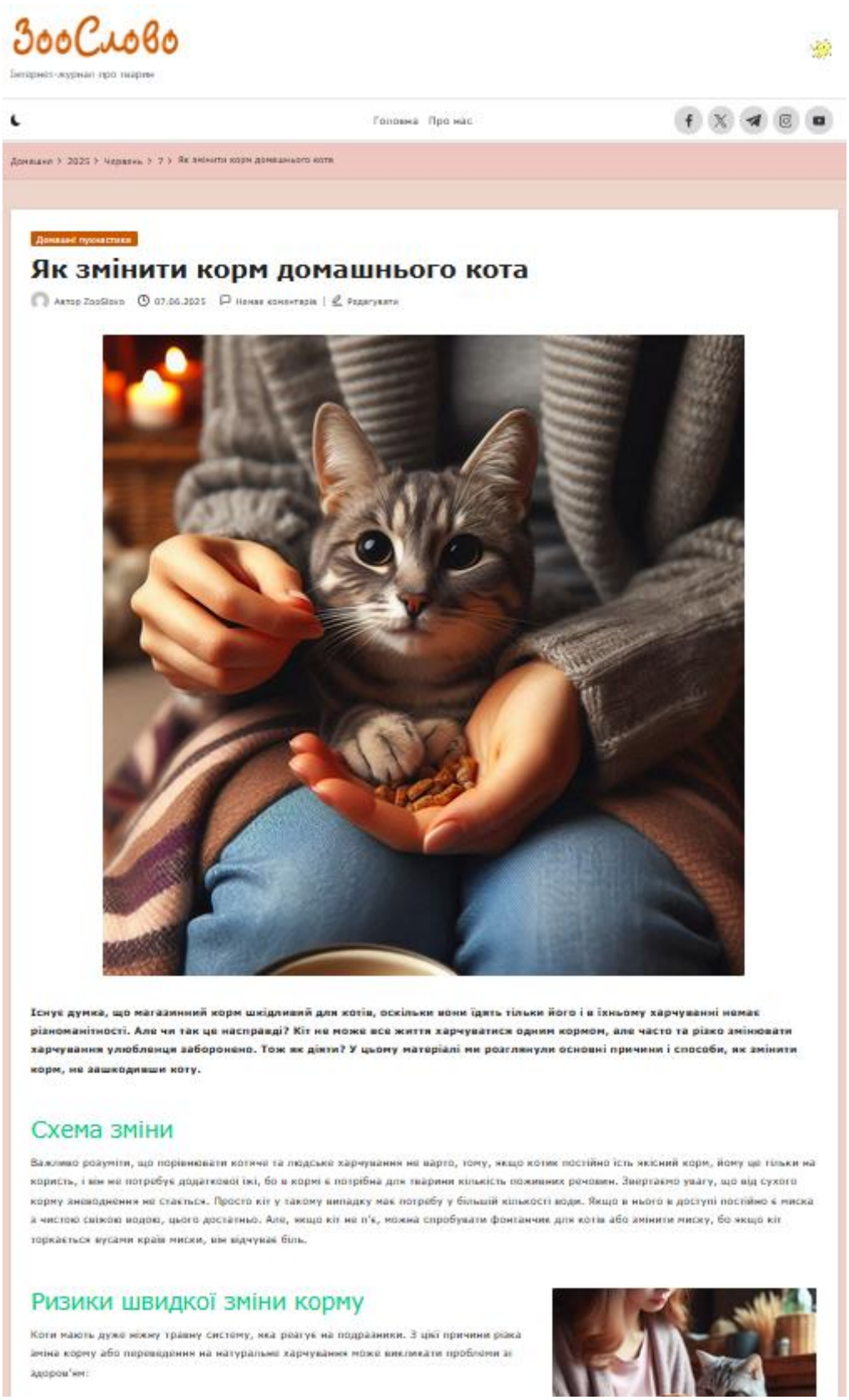

Рисунок А.12 – авторський матеріал на сайті «ЗооСлово» «Як змінити корм домашнього кота?»

ДОДАТОК Б
СПИСОК МАТЕРІАЛІВ ПОРТФОЛІО

Публікації на сайтах

1. Про ефективні способи захисту персональних даних студентам журфаку розповіла розслідувачка кіберзлочинів. URL: http://surl.li/pzoeft
2. У Франківську зібрали понад 170 тисяч на реабілітаційний центр «Тепло крилатої душі» матері загиблого Героя України Степана Тарабалки (ФОТО). URL: http://surl.li/gshxyb
3. Смаколики, розваги та подарунки: у Яремче влаштували свято для дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей (ФОТО). URL: http://surl.li/awqvoi
4. Планують створювати по області: як функціонує “Вікно життя” для немовлят у Франківську (ФОТО).URL: http://surl.li/dumysm
5. До франківського “Вікна життя” принесли немовля з ізострічкою на пуповині. URL: http://surl.li/tmovfc
6. Митці з 32 країн показали свої роботи на виставці текстилю “Скіфія” у Франківську (ФОТО). URL: http://surl.li/nssaps
7. У херсонському офісі після обстрілів дірка в даху: переселенка відкрила книгарню у Франківську (ФОТО). URL: http://surl.li/ghtbtb
8. Казкарки Дара Корній та Руслана Савченко читали свої твори франківським дітям (ФОТО). URL: http://surl.li/eanrrn
9. Мої роботи про життя: Ірина Токарська представила франківцям витинанки та живопис (ФОТО).URL: http://surl.li/vvtkjg
10. Студентів-журналістів познайомили із соціальною платформою спогадів про повномасштабне вторгнення «Свідок».URL: http://surl.li/bfrddl
11. Як правильно годувати котиків: руйнуємо стереотипи.URL: http://surl.li/gcoydn
12. Як порозумітися з дорослим котом.URL: http://surl.li/maremd
13. «Сексуальна освіта молоді – це про безпеку наших дітей», – франківська експертка з секспросвіти Ольга Кукула-Новак.URL: https://surl.li/abdiar
14. Малював шаржі та розповідав про історію: лідер гурту «OT-Vinta» Юрій Журавель зустрівся з франківцями. URL: https://surl.li/hbfyzq
15. «Як і навіщо шукати свої заняття»: у просторі «Ветераниціальні ПЕТРОС» ветеранам показували, як шукати орієнтири. URL: https://surl.li/dqdgpx
16. Знецінювати культурні запити дуже неправильно”, – Сергій Жадан про концерти і кіно в час війни. URL: https://surl.li/bcxgov
17. Студенти-журналісти дізналися правду про Telegram. URL: http://surl.li/lssnk
18. Зоозахисні організації виступають за заборону каретного бізнесу. Чи дійсно це буде краще? URL: https://surl.li/wsbkeq

19. Як змінити корм домашнього кота? URL: https://surl.li/iwbynu

Телевізійні матеріали

20. До Дня медичного працівника в Тернополі привітали кращих медиків. URL: https://www.youtube.com/watch?v=rapgMfX-lqc

21. У Тернополі бережанці представили виставку панно-витинанок в рамках проєкту "Стожари". URL: https://surl.li/gmnruw

22. Волонтерський осередок Української академії лідерства: як він працює. URL: https://www.youtube.com/watch?v=xr2QC05-jH0

Аудіоподкаст на Soundcloud

23. Права жінок. Фемінізм. FemCast. URL: https://surl.li/wqxuti

Публікації у Facebook

24. Центр надання соціальних послуг Яремчанської міської ради. URL: https://surl.li/njnjqe

25. 30 травня у Яремчанському міському будинку культури відбувся захід до Дня захисту дітей. URL: https://surl.li/yhrgnn

ДОДАТОК В
НАУКОВА ПУБЛІКАЦІЯ, СЕРТИФІКАТ

Нечипуренко Є. Забезпечення нетравматичної комунікації при висвітленні чутливих тем. *Журналістика миру під час війни: потенціал і можливості* : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [відповідальний редактор В. А. Ковпак]. Запоріжжя : ЗНУ, факультет журналістики, 2024. С. 202–206.

Нечипуренко Єлизавета
Студентка 4 курсу ф-ту журналістики
Запорізького національного університету
м. Запоріжжя, Україна
lizavetanechipurenko@gmail.com
Наук. кер.: к. соц. ком., доц. М. В. Чабаненко

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕТРАВМАТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПРИ ВИСВІТЛЕННІ ЧУТЛИВИХ ТЕМ

Актуальність зумовлена тим, що в медіа іноді присутня мова ворожнечі щодо військових та цивільних. Під час повномасштабного вторгнення журналісти стикаються з новими викликами: їхні матеріали можуть травмувати людей, а через порушення правил журналістами може виникнути загроза життю або здоров'ю героїв матеріалів. Нашою метою було з'ясувати, як готувати публікації про військових та внутрішніх переселенців, розповідати їхні історії, не допускаючи повторної травматизації.

За час повномасштабного вторгнення українське суспільство змінилося. Зокрема за даними загальнонаціонального опитування «Фонду Демократичних ініціатив» війна вплинула на 95% українців [2]. З великою імовірністю герої журналістських матеріалів будуть тим чи іншим чином травмовані війною. Хоч закон і визначає як вразливі категорії тільки певні групи людей, та завжди є імовірність завдати людині травму повторно або зачепити її почуття чи докластися до стигматизації. Щоб такого не сталося, журналісти мають освоювати і застосовувати засоби нетравматичної комунікації.

За визначенням Закону України про соціальні послуги від 17.01.2019 №2671-VIII: «Вразливі групи населення особи/сім'ї, які мають найвищий ризик потрапляння у складні життєві обставини через вплив несприятливих зовнішніх та/або внутрішніх чинників» [4]. Та для журналістів вразливі групи можуть не завжди збігатися із Законом, а нетравматична комунікація має застосовуватися до всіх, незалежно від їхнього статусу. Нетравматична комунікація є важливою частиною журналістики конфлікту.

Щодо журналістики конфлікту Росс Говард у своїй роботі визначив обов'язки, які журналісти повинні виконувати під час висвітлення конфлікту:

- зрозуміти конфлікт;
- чесно висвітлювати конфлікт;
- висвітлювати передумови та причини конфлікту;
- представляти людську сторону конфлікту;
- висвітлювати зусилля щодо досягнення миру;
- визначати журналістський вплив на конфлікт [7, с. 14].

Журналіст може не спілкуватися з героєм матеріалу безпосередньо, але завдати травму близьким чи самій людині, опублікувавши матеріал. Подібні випадки стосуються загиблих військових чи цивільних. Про це йдеться у посібнику рекомендацій для працівників медіа:

«Інформацію про загибель чи поранення, зникнення безвісти чи потрапляння в полон конкретних людей слід перевіряти ретельно і виключно у компетентних джерел. До таких відносимо учасників події, які з цією людиною були безпосередньо на місці і в момент події бачили її на власні очі» [1, с. 41]. У випадку полонених, розголошення їхнього справжнього імені, прізвища, виду діяльності, нагород і героїчних вчинків може загрожувати життю. «Треба усвідомлювати, що хибна інформація про таку біду конкретної людини заподіє серйозної або й непоправної шкоди рідним та близьким цієї людини, а точна інформація цілком може заподіяти реальну шкоду полоненому. Тому з озвученням конкретного імені та прізвища людини слід бути надзвичайно обережними й подавати до ефіру лише у випадку, коли ми абсолютно переконані в точності й достовірності цієї інформації» [1, с. 41], – зазначається у згаданому вище посібнику.

Журналісти також не можуть публікувати військові об'єкти, обличчя та посади військових і будь-які фото або інформацію з військових частин і місць бойових дій без дозволу прес-офіцера і самих військових. Ці та ще низку правил для журналістів містить Спільна заява Міністерства культури та інформаційної політики України, Міністерства оборони України та представників ЗМІ [6].

Журналісти не можуть тиснути на емоції, спонукаючи розповідати про травматичні події, оскільки є ризик погіршити психологічний стан військових або їхніх близьких та змусити пережити травму ще раз. Подібні розмови мають відбуватися під наглядом кваліфікованих психологів чи не відбуватися взагалі, задля збереження здоров'я інтерв'юйованих.

Ще одна вразлива категорія, представників якої з 2022 року стало більше – внутрішні переселенці та біженці. В українських медіа часто плутають поняття «біженці» та «переселенці», або «внутрішньо переміщені особи». Щоб не образити почуття людей, журналісти мають розуміти, чим відрізняються статус і досвід вимушеного переселенства та біженства.

Згідно із Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» № 1706-VII від 20 жовтня 2014 року внутрішньо переміщеною особою «є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру» [3]. Внутрішньо переміщених осіб можуть називати переселенцями або вимушеними переселенцями. Скорочення ВПО може використовуватися в документах, але не в матеріалах.

Біженцем, згідно з Конвенцією ООН про права біженців 1951 р., є особа, що внаслідок обґрунтованих побоювань стала жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів перебуває за межами країни своєї громадянської належності [5].

У посібнику «Журналістика в умовах конфлікту» зазначено: «Німецькі соціальні психологи сформулювали поради, які допомагають зрозуміти стратегію роботи на рівні держави з інтеграції вимушених переселенців та запобігання дискримінації. Ці рекомендації можуть бути також орієнтиром для ЗМІ з точки зору розуміння підходів держави до вирішення проблем своїх співгромадян» [1, с. 47-48]. Кілька порад із посібника, наведеного вище мають такий вигляд:

- У громадян має бути розуміння того, що відбувається, і розуміння планів держави на майбутнє. Через невизначеність виникає тривога і обурення.
- Не можна допускати експлуатації гострої теми політичними партіями чи використовувати як розпалювання ворожнечі.
- Слід уникати формування дискурсу протистояння вимушено переміщених осіб та приймаючих їх громад через доступ до певних матеріальних ресурсів. Це приведе до ворожнечі і ненависті.

За нашими спостереженнями явища, які провокують ненависть і стигматизацію, – це узагальнення в журналістських матеріалах людей певної соціальної групи, вказування в матеріалах, де йдеться про правопорушення, статусу людини «ПВО» або «біженець з України». Журналісти мають уникати в матеріалах оціночних суджень або суб'єктивної характеристики особи. Вони повинні висловлювати лише факти, які не дискримінують всю спільноту.

Згідно з посібником «Журналістика в умовах конфлікту» респондент може не усвідомлювати або не розуміти всієї можливої небезпеки, пов'язаної з виходом матеріалу. Тому журналіст має контролювати, що можна публікувати, а що ні, особливо, якщо людина або її рідні перебувають на тимчасово окупованій території.

Інтерв'ювати дітей та підлітків журналіст може лише у присутності батьків та психологів. Інтерв'ювати як дітей, так і дорослих, треба, зважаючи на їхній стан та попередньо дізнавшись, на які теми не варто спілкуватися. Журналіст повинен слідкувати за емоційним і фізичним станом людини під час розмови і не тиснути для здобуття більших емоції.

Висновки. Нетравматична комунікація покликана формувати безпечне середовище для людей, які є героями матеріалів. Подібні підходи спрямовані на те, що зберегти безпеку держави або конкретної людини чи групи людей (цивільних або військових), не допустити дії журналістів, які можуть зашкодити героям. Людина та її безпека важливіші за зміст.

Список використаних джерел

1. Бурменьський М., Штурхецький С., Білз Е. та ін. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації : навч. посіб. Київ, 2016. 117 с.

2. Підсумки 2023 року: громадська думка українців. Фонд Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва. URL: https://dif.org.ua/article/pidsumki-2023-roku-gromadska-dumka-ukraintsiv (дата звернення: 01.11.2024).

3. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : закон України від 20.10.2014 № 1706-VII. URL: https://ukc.gov.ua/knowdledge/ponyattya-vnutrishno-peremishhenoyi-osoby/ (дата звернення 20.10.2024).

4. Про соціальні послуги : закон України від 17.01.2019 №2671-Vlll. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text (дата звернення 18.10.2024).

5. Про статус біженців : конвенція ООН від 20.07.1951. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text (дата звернення 30.10.2024).

6. «Спільна заява Міністерства культури та інформаційної політики України, Міністерства оборони України та представників ЗМІ». Detector Media. URL: http://surl.li/zcztyc (дата звернення: 07.11.2024).

7. Howard R. Conflict sensitive journalism : handbook. IMS (International Media Support), IMPACS (Institute for Media, Policy and Civil Society), 2003. 23 p.

Запорізький національний університет

Сертифікат

Co-funded by the European Union

Erasmus+ Jean Monnet Module "Peace and Solution Journalism for European Integration of Ukraine during War and Post-war Times". Project No. 101127365 — EUROPEACE — ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH

DEPARTMENT OF JOURNALISM

SOLUTION JOURNALISM EUROPEACE

Сертифікат про участь

Єлизавета Нечипуренко

взяла участь

у Міжнародній науково-практичній конференції

«Журналістика миру під час війни: потенціал і можливості»

декан факультету журналістики
Запорізького національного університету
Віктор Костюк

14 листопада 2024 року

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Нечипуренко Єлизавета Павлівна, студентка 4 курсу, форми навчання денна, факультету журналістики, спеціальність С7 «Журналістика»,
адреса електронної пошти - lizavetanechipurenko@gmail.com,
- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Пояснювальна журналістика і зоозахисна тематика в онлайн-медіа» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;
- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата_____ Підпис_____ Студентка Є. П. Нечипуренко

Дата_____ Підпис_____ Наукова керівниця М. В. Чабаненко

ABSTRACT

Title of the topic: Explanatory journalism and animal protection topics in online media.

The volume of the main part of the work: 33 pages.

The number of sources used is 17.

The purpose of the work is to create a number of our own materials about animals within the framework of animal protection topics and explanatory journalism and publish them online.

To achieve the goal of the study, we performed the following tasks:

1) to review and summarize scientific works aimed at studying the features of explanatory journalism and thematic online journalism;

2) to study samples of explanatory journalism, as well as examples of online publications on animal protection topics in various online publications;

3) to create our own thematic materials in the style of explanatory journalism about animals and distribute them on the Internet.

The object of the study: online publications created in the style of explanatory journalism and dedicated to the topic of animal protection.

Subject of research: features of preparation of relevant journalistic materials intended for distribution in online media.

Formal and content characteristics of the project. The creative project is content on animal protection topics, produced in the style of explanatory journalism and using multimedia. These are four large text publications on the website of the online magazine about animals "Zooslovo" with additions in the form of photos, drawings, infographics and an audio podcast. The completed project demonstrates the features of preparation of thematic materials for online distribution and aims to demonstrate the advantages of the modern digital environment.

Keywords: online media, thematic journalism, animal protection topics, explanatory journalism.